

ESDEA

Zvonimir Kostić Palanski

DESET RIJEČI LJUBAVI

Knjižni niz
PISANO JE...

Nakladnik
ESDEA d.o.o.
Oroslavje, Hrvatska
www.esdea.hr

Izvornik
Deset reči ljubavi
Punta, Niš, 2001.

Urednik
Velimir Šubert

Prijevod i lektura
Ljerka Koren

Korektura
Branka Vukmanić

Oblikovanje i tisak
GENESIS, Zagreb, 2006.

Zvonimir Kostić Palanski

DESET RIJEČI LJUBAVI

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica - Zagreb

UDK 241.6

KOŠTIĆ Palanski, Zvonimir

Deset riječi ljubavi / Zvonimir Kostić
Palanski. <prevela Ljerka Koren>. - Oroslavje
: Esdea, 2006. - (Knjižni niz Pisano je)

Izv. stv. nasl.: Deset reči ljubavi.

ISBN 953-6409-42-9

I. Deset zapovijedi -- Tumačenje

301027141

UVODNA RIJEČ

Među velikim i za spasenje sudbonosnim temama kojima se Biblija bavi jedno od najistaknutijih mjesta zauzima Božji zakon. Svih četrdeset autora Svetog pisma posvetili su toj temi određeni prostor i dali joj osobitu važnost. Božji zakon nalazimo na uzvišenom mjestu i u govorima Gospodina Isusa Krista, zapisanima u Evanđeljima.

Unatoč tome, sa žalošću moramo primijetiti da je danas vrlo malo kršćana koji poznaju bit toga Moralnog zakona, a još je manje onih kojima je poznato da Biblija ne govori samo o tome jednom Zakonu, već spominje četiri, odnosno pet vrsta zakona, dajući svakome od njih i određenu važnost i određeno mjesto.

Najpoznatiji među njima je spomenuti **Moralni zakon**, odnosno **Deset zapovijedi**, za koje veliki Božji prorok Mojsije u Svetom pismu ističe da ih je napisao sâm Gospodin Bog, i to svojim prstom: “I dade mi Jahve dvije kamene ploče, ispisane prstom Božjim, na kojima bijahu sve riječi što vam ih je Jahve isred ognja na brdu rekao na dan zbora.” (Ponovljeni zakon 9,10)

Taj Zakon je izraz Božjeg karaktera. Uređuje naš odnos prema Bogu i bližnjima, a to je dovoljan razlog za njegovu vječnu i nepromjenjivu narav. Jer, dokle god je Boga i dokle god je čovjeka, taj Zakon će biti pravovaljan. A budući da je Bog vječan i da je smrću svojega Sina Isusa Krista omogućio da i čovjek živi vječno, vječan je i Zakon. Svaki napad na njega i svako ograničavanje njegove važnosti napad je na samoga Zakonodavca.

Druga vrsta zakona je takozvani **obredni** ili **ceremonijalni zakon**. Njime je uređena svećenička služba u Svetišću, odnosno u Hramu, i svi propisi u vezi s prinošenjem žrtava koje su simbolizirale i najavljivale Kristovu posredničku službu i Njegovu otkupiteljsku žrtvu. Budući da je ta Žrtva prinesena na Golgoti, taj zakon je Kristovom smrću prestao vrijediti.

Treća vrsta zakona, koji je također izgubio valjanost, jest **građanski zakon**, kojim su uređeni odnosi u strozavjetnom Izraelu sve dok je on postojao kao država i imao teokratsku vladavinu. Taj zakon odavno nije na snazi i danas nikoga ne obvezuje.

U četvrtoj skupini su svi oni propisi čija svrha je očuvanje čovjekova zdravlja pa bismo ih stoga mogli nazvati **zdravstvenim zakonima**. Njihova je važnost neprolazna i oni će vrijediti

sve dok bude čovjeka s potrebama kakve su današnje.

Petu vrstu zakona moramo uvjetno uzeti u obzir. Taj zakon nije zapisan u Mojsijevim knjigama, ali se o njemu raspravlja na stranicama Biblije. To je **usmeni zakon**, odnosno tumačenje Mojsijeva Zakona od književnika i farizeja, čemu je i sâm Krist u svojem Govoru na gori posvetio dosta pozornosti.

Mi ćemo, međutim, u ovoj knjizi posvetiti pozornost isključivo Moralnom zakonu, odnosno zakonu Deset zapovijedi. Već smo rekli da je neprolazan, jer uređuje čovjekov odnos prema Bogu i bližnjima. Treba istaknuti da se taj Zakon može ispuniti samo ljubavlju. Krist je to najbolje iskazao u odgovoru na pitanje jednog učitelja Zakona koji je htio doznati koja je zapovijed najveća u Zakonu. Svih deset zapovijedi Isus je tada sveo na dvije: "Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom pameti svojom! To je najveća i prva zapovijed. Druga je toj jednaka: 'Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe!' O tim dvjema zapovijedima ovisi sav Zakon i Proroci." (Matej 22,37-40)

Takva ljubav nam je potrebna da bismo razumjeli bit Zakona. Bez takve ljubavi smo u opasnosti da Zakon promatramo površno, a to znači

da ostanemo samo na slovu Zakona, na zapisu, a da nam duh Zakona, koji je nesumnjivo sudbonosno važan, ostane nepoznat. Ova knjiga nastoji prodrijeti upravo u duh Zakona da bi čitatelj kroz Zakon upoznao ljepotu karaktera samoga Zakonodavca.

OBJAVA ZAKONA NA SINAJU

Javljanje Boga na Sinajskoj gori i priprema Božjeg naroda za primanje Zakona opisani su u Bibliji ovim riječima:

“Tri mjeseca nakon izlaska iz zemlje egipatske, istoga dana, stignu Izraelci u Sinajsku pustinju. Idući od Refidima, dođu u Sinajsku pustinju i utabore se u pustinji. Postave Izraelci tabor tu pred brdom, a Mojsije se popne k Bogu. Jahve ga zovne s brda pa mu rekne: ‘Ovako kaži domu Jakovljevu, proglasi djeci Izraelovoj: Vi ste vidjeli što sam učinio Egipćanima; kako sam vas nosio na orlovskim krilima i k sebi vas doveo. Stoga, budete li mi se vjerno pokoravali i držali moj Savez, vi ćete mi biti predraga svojina mimo sve narode – ta moj je sav svijet! – vi ćete mi biti kraljevstvo svećenika, narod svet. Tim riječima oslovi Izraelce.’ Mojsije se vrati i sazva narodne starješine te im izloži sve što mu je Jahve naredio. A sav narod uzvratu jednoglasno: ‘Vršit ćemo sve što je Jahve naredio.’ Onda Mojsije prenese odgovor naroda Jahvi. Nato Jahve reče Mojsiju: ‘Ja ću, evo, doći k tebi u gustom oblaku, da narod čuje kad budem s tobom govorio, i da ti zauvijek vjeruje.’ Tako je

Mojsije prenio Jahvi odgovor naroda. ‘Podi k narodu – reče Jahve Mojsiju – i posvećuj ga danas i sutra. Neka opere svoju odjeću; neka bude gotov prekosutra, jer će prekosutra sići Jahve na brdo Sinaj naočigled svega puka. Postavi naokolo granicu za narod i izdaj naredbu: Pripazite da se na brdo ne penjete; da se ni podnožja ne dotičete! Tko se god brda dotakne, smrt će ga snaći. Nikakva ruka neka ga se ne dotakne, nego neka bude kamenjem zasut ili strijelom ustrijeljen: bio čovjek ili živinče, neka na životu ne ostane. Na otegnuti zvuk trube neka se na brdo penju.’ Mojsije siđe s brda k narodu i poče posvećivati narod. Oni operu svoju odjeću. ‘Budite gotovi za prekosutra! – rekne Mojsije narodu. – Ne primičite se ženi!’ A prekosutra, u osvit dana, prolomi se grmljavina, munje zasijevaše, a gust se oblak nadvi nad brdo. Gromko zaječa truba, zadrhta sav puk koji bijaše u taboru. Mojsije povede puk iz tabora u susret Bogu. Stadoše na podnožju brda. Brdo Sinaj zavilo se u dim, jer je Jahve u obliku ognja sišao na nj. Dizao se dim kao dim iz peći. Sve se brdo silno treslo. Zvuk trube bivao sve jači. Mojsije je govorio, a Bog mu grmljavinom odgovarao. Jahve siđe na Sinajsko brdo, na vrhunac, i pozva Jahve Mojsija na vrhunac brda. Mojsije se uspe. Sad Jahve reče Mojsiju: ‘Sidi i

opomeni narod da ne bi provalio prema Jahvi da ga vidi. Mnogo bi ih poginulo. I sami svećenici, koji dolaze blizu Jahvi, moraju se očistiti, da ih Jahve ne uništi.’ ‘Narod se ne može popeći na brdo Sinaj – odgovori Mojsije Jahvi – jer si nas sam ti opomenuo: Postavi granice naokolo brda i proglasi ga svetim.’ ‘Sidi pa se opet popni zajedno s Aronom – odgovori mu Jahve. – Ali neka svećenici i narod ne navaljuju da se popnu prema Jahvi, da ne izginu.’ Mojsije side k narodu i sve mu kaza.” (Izlazak 19)

Sve je to bila priprema za primanje Božjega zakona i pokazatelj svetosti Gospodnje i svetosti Zakona koji će im biti objavljen. Narod se stoga i za tu prigodu morao očistiti i posvetiti. Trećega dana su na znak trube prišli gori koju je ubrzo prekrilo gust i mračan oblak. Prodoran zvuk nevidljive nebeske trube, munje koje su parale nebo i strašna grmljavina potresoše goru iz temelja. Narod je u strahu očekivao što će se dogoditi. Onda se sve smirilo i zavladała je svečana tišina. Tada se začuo glas samoga Boga.

“Onda Bog izgovori sve ove riječi:

‘Ja sam Jahve, Bog tvoj, koji sam te izveo iz zemlje egipatske, iz kuće ropstva. Nemoj imati drugih bogova uz mene.

Ne pravi sebi lika ni obličja bilo čega što je gore na nebu, ili dolje na zemlji, ili u vodama pod zemljom. Ne klanjaj im se niti im služi. Jer ja, Jahve, Bog tvoj, Bog sam ljubomoran. Kažnjavam grijeh otaca – onih koji me mrze – na djeci do trećeg i četvrtog koljena, a iskazujem milosrđe tisućama koji me ljube i vrše moje zapovijedi.

Ne uzimaj uzalud imena Jahve, Boga svoga, jer Jahve ne oprašta onome koji uzalud izgovara ime njegovo.

Sjeti se da svetkuješ dan subotni. Šest dana radi i obavljaš sav svoj posao. A sedmoga je dana subota, počinak posvećen Jahvi, Bogu tvojemu. Tada nikakva posla nemoj raditi: ni ti, ni sin tvoj, ni kći tvoja, ni sluga tvoj, ni sluškinja tvoja, ni živina tvoja, niti došljak koji se nađe unutar tvojih vrata. Ta i Jahve je šest dana stvarao nebo, zemlju i more i sve što je u njima, a sedmoga je dana počinio. Stoga je Jahve blagoslovio i posvetio dan subotni.

Poštuj oca i majku svoju, da imadneš dug život na zemlji koju ti dâ Jahve, Bog tvoj.

Ne ubij!

Ne učini preljuba!

Ne ukradi!

Ne svjedoči lažno na bližnjega svoga!

Ne poželi kuće bližnjega svoga! Ne poželi žene bližnjega svoga; ni sluge njegova, ni sluškinje njegove, ni vola njegova, ni magarca njegova, niti išta što je bližnjega tvoga!” (Izlazak 20,1-17)

Svečano i dojmljivo objavljene su Božje zapovijedi. Deset zapovijedi iskazano u deset riječi. Upravo tako kaže i Mojsije: “Objavio vam je svoj Savez i naložio vam da ga vršite – Deset zapovijedi, što ih ispisa na dvije kamene ploče.” (Ponovljeni zakon 4,13)

Deset riječi ljubavi, Božje neizmjerne ljubavi. Stoga Božje zapovijedi ne treba shvatiti kao skup strogih, suhoparnih pravila i propisa, a još manje kao skup zabrana i ograničenja, iako su većinom iskazane riječima “nemoj” i “ne smiješ”. Unatoč tome što su tako uobličene, svrha zapovijedi nije sputavati nas i ograničavati u našem življenju i radu, već nas upozoriti na ono, ili bolje reći na one prema kojima treba biti usmjerena naša ljubav. A oni prema kojima treba biti usmjerena naša ljubav jesu Bog i naši

bližnji. Stoga možemo još jednom navesti Kristove riječi kojima On objašnjava kako možemo ispuniti Božji zakon:

“**Ljubi Gospodina Boga svoga** svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom pameti svojom!’ To je najveća i prva zapovijed. Druga je toj jednaka: **Ljubi bližnjega svoga** kao samoga sebe!’ O tim dvjema zapovijedima ovisi sav Zakon i Proroci.” (Matej 22,37-40)

Apostol Pavao je imao smjelosti napisati da je ta druga Kristova zapovijed dovoljna za izvršenje cjelokupnog Zakona: “... jer je sav Zakon ispunjen jednom jedinom zapovijedi: ‘Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe!’” (Galaćanima 5,14)

Naravno da to nije ni u kakvoj suprotnosti s Kristovim nalogom, a još se manje time ukida Njegova prva zapovijed da ljubimo Boga. Možda se tako čini samo na prvi pogled. Ali samo na prvi pogled. Sjetimo li se riječi apostola Ivana, koji je pisao po čemu se najbolje vidi koliko ljubimo Boga, lako možemo riješiti tu prividnu dvojbu. A Ivan je pisao: “Ako netko tvrdi: ‘Ljubim Boga’, a mrzi svoga brata, lažac je; jer tko ne ljubi svoga brata koga vidi, ne može ljubiti Boga koga ne vidi. Ovu zapovijed imamo od njega: tko ljubi Boga, neka ljubi i svoga brata!” (1. Ivanova 4,20.21)

Pavao je, dakle, htio kazati da ako ljubimo bližnjega svojega kao sebe, to pokazuje da već ljubimo Boga svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom pameti svojom. Obratno nije sigurno. Nije sigurno da ljubimo Boga ako ne ljubimo bližnjega. To nam potvrđuje i apostol Ivan: “Ako netko tvrdi: ‘Ljubim Boga’, a mrzi svoga brata, lažac je; jer tko ne ljubi svoga brata koga vidi, ne može ljubiti Boga koga ne vidi.” (1. Ivanova 4,20)

Bog nije samo objavio svoj Zakon na Sinaju, On ga je i napisao i predao Mojsiju: “Mojsije se okrene i siđe s brda. U rukama su mu bile dvije ploče Svjedočanstva, ploče ispisane na obje svoje plohe; ispisane i s jedne i s druge strane. Ploče su bile djelo Božje; pismo je bilo pismo Božje u pločama urezano.” (Izlazak 32,15.16)

Na prvoj ploči su bile prve četiri zapovijedi koje govore o našoj ljubavi prema Bogu, a na drugoj ostalih šest zapovijedi koje govore o našoj ljubavi prema bližnjima.

Neki smatraju, čak i tvrde, da se do toga trenutka nije znalo za Božji zakon. Kakve li zablude, rekli bismo. Onda je Bog stvorio bezakonike! Međutim, nije posrijedi zabluda, već smišljena nakana da se opovrgne pravo podrijetlo četvrte zapovijedi i svrha njezinoga postojanja. No o njoj ćemo poslije. Sad je važno naglasiti

da je Zakon na Sinaju dan samo kao podsjećanje na ono što je već bilo izbljedjelo u ljudskim srcima i mislima. Bog ima plan da se to iskustvo i taj doživljaj ožive i onda više neće biti potrebe za ovakvim pisanim podsjećanjem. O tome nam svjedoči i apostol Pavao navodeći Knjigu proroka Jeremije (31,31-34): “Ovo je Savez koji ću sklopiti s domom Izraelovim poslije onog vremena. – veli Gospodin – Staviti ću svoje zakone u pamet njihovu, upisati ću ih u srca njihova. Ja ću biti Bog njihov, a oni će biti narod moj. Ne, nitko više neće poučavati sudruga svoga i nitko brata svoga – veleći mu: Poznaj Gospodina – jer će me upoznati svi, od najmanjega do najvećega među njima.” (Hebrejima 8,10.11)

Prije nego što obradimo svaku zapovijed pojedinačno, moramo biti svjesni naravi Božjega zakona. Dragocjeno je iskustvo apostola Pavla: “Stoga: Zakon je bez sumnje svet, a zapovijed i sveta, i pravedna, i dobra.” (Rimljanima 7,12)

I to je dokaz da se Zakon ne smije promatrati odvojeno od Boga. Zakon je svet i pravedan i dobar upravo zato jer je izraz Boga koji je svet i pravedan i dobar.

Još je davno prije toga psalmist pjevao o Božjemu zakonu i veličao moć njegova djelovanja na čovjekovu dušu, um, srce i oči: “Savr-

šen je Zakon Jahvin – dušu krijepi; pouzdano je svjedočanstvo Jahvino – neuka uči; prava je naredba Jahvina – srce sladi; čista je zapovijed Jahvina – oči prosvjetljuje...” (Psalam 19,8.9)

Želja je autora ove knjige da čitatelj zaista okrijepi svoju dušu, primi mudrost, razveseli srce i prosvjetli oči dok bude čitao stranice koje slijede.

1. zapovijed

JA SAM GOSPODIN BOG TVOJ

“Ja sam Jahve, Bog tvoj, koji sam te izveo iz zemlje egipatske, iz kuće ropstva. Nemoj imati drugih bogova uz mene.” (Izlazak 20,2.3)

Oduvijek je neskrivena težnja čovjekova srca bila vidjeti Boga i susresti se s Njim. Odakle ta čežnja? Svakako otuda što je čovjek odmah nakon stvaranja imao prednost razgovarati licem u lice sa svojim Stvoriteljem i svojim Ocem. Ali tu je prednost izgubio padom u grijeh. Zato je ta težnja pečat božanske ljubavi u našem srcu, neizbljedjelo sjećanje na doba kad je čovjek bio okružen Božjom slavom i uživao u Njegovoj nazočnosti.

Sveto pismo je zabilježilo da je Mojsije, veliki prorok i vođa izabranog naroda, više puta tražio da vidi Boga, ali je dobio odgovor s kojim se i mi moramo složiti i pomiriti: “‘Pokaži mi svoju slavu’, zamoli Mojsije. ‘Dopustit ću da ispred tebe prođe sav moj sjaj – odgovori – i pred tobom ću izustiti svoje ime Jahve. Bit ću

milostiv kome hoću da milostiv budem; smilovat ću se komu hoću da se smilujem. A ti – doda – moga lica ne možeš vidjeti, jer ne može čovjek mene vidjeti i na životu ostati.” (Izlazak 33,18-20)

Ne možemo vidjeti Božju slavu i ostati živi. Sâm Gospodin najbolje zna zašto: “Jer dobro zna kako smo sazdana, spominje se da smo prašina.” (Psalam 103,14) To je posljedica Adamovog pada u grijeh. Sagriješivši, Adam je izgubio Božju slavu. Grijeh se prenio na sve ljude: “... jer su svi sagriješili i lišeni su Božje slave.” (Rimljanima 3,23)

Mojsije je tražio da vidi Boga, ali Ga nije mogao vidjeti, jer je i sâm, budući da je čovjek, bio bez Božje slave.

Prah nije dostojan Božje nazočnosti. Ali nije ni lišen Božje ljubavi. Naprotiv! Bog u svojoj ljubavi nalazi načina da nam se otkrije i približi. Nama kao prahu. I to, naravno, kao Bog ljubavi. Nema druge mogućnosti za upoznavanje Boga osim kroz objavu. Tu istinu nije teško shvatiti.

Zamislimo da je neko dijete odraslo bez roditelja. Jednoga dana će ipak saznati da je moralo imati roditelje. Međutim, o njima ništa neće znati, ili će znati sasvim malo, ali neće ih nikako moći upoznati ako mu se oni ne otkriju. Tako je i s Bogom, odnosno s nama. Shvaćamo

da mora postojati Bog, da mora postojati Onaj koji nas je stvorio, ali o Njemu ne možemo ništa znati ako nam se sâm ne otkrije. O toj spoznaji ovisi naš život, naš vječni život: “A ovo je vječni život: spoznati tebe, jedino pravog Boga, i onoga koga si poslao, Isusa Krista.” (Ivan 17,3)

Bog se otkriva preko prirode

Govoreći o bezbožnim ljudima, koji “istinu priječe nepravednošću” (Rimljanima 1,18), apostol Pavao piše: “Jer njima je očito ono što se može doznati o Bogu: Bog im je to zapravo objavio. Uistinu, njegova se nevidljiva svojstva, njegova vječna moć i božanstvo, promatrana po njihovim djelima, opažaju od postanka svijeta. Tako nemaju isprike.” (Rimljanima 1,19.20)

Boga ne možemo vidjeti, ali Njegovu vječnu silu i božanstvo možemo vidjeti na Njegovim stvorenjima. Svaki cvijet, svaka biljka, svako drvo, svaki kukac, svaka ptica, svaka životinja svjedoči o Stvoriteljevoj vječnoj sili i o Njegovu božanstvu.

“Ali, pitaj zvijeri, i poučit će te; ptice nebeske pitaj, i razjasnit će ti. Gušteri zemlje to će ti protumačiti, ribe u moru ispriповjedit će ti. Od stvorenja sviju, koje ne bi znalo da je sve to Božja ruka učinila.” (Job 12,7-9)

A što tek reći o čovjeku kojega je Bog stvorio na svoju sliku da odražava Njegovu slavu (Postanak 1,26)?! U svojoj ljubavi Bog ga je stvorio, kako to piše u hebrejskom izvorniku, malo manjega od sebe i “slavom i sjajem njega okruni” (Psalam 8,6). Te slave i časti nestalo je, nažalost, padom u grijeh, ali sklad tijela, ljepota prosvjetljenog duha i čovjekova uma još uvijek upućuju na Izvor božanske svjetlosti.

Božju slavu, silu i mudrost otkriva i nebeski svod: “Nebesa slavu Božju kazuju, naviješta svod nebeski djelo ruku njegovih. Dan danu to objavljuje, a noć noći glas predaje. Nije to riječ, a ni govor nije, nije ni glas što se može čuti, al’ po zemlji razliježe se jeka, riječi sve do nakraj svijeta sežu.” (Psalam 19,2-5)

Ta nebeska vojska, koja se ne može izbrojiti (Jeremija 33,22), kazuje kolika je Božja sila, mudrost i razum: “On stvori zemlju snagom svojom, mudročću svojom uspostavi krug zemaljski, i umom svojim razape nebesa.” (Jeremija 10,12)

Pogled u veličanstveno nebo otkriva veličanstvenog Stvoritelja. To je navelo psalmista Davida da zapita: “Gledam ti nebesa, djelo prstiju tvojih, mjesec i zvijezde što ih učvrsti – pa što je čovjek da ga se spominješ, sin čovječji te ga pohodiš?” (Psalam 8,4.5)

Zaista, što je čovjek? Čovjek je prah. Smrtno i prolazno biće. Ali Bog, koji je besmrtnan i neprolazan, vječan i silan, svet i pravedan, u svojoj ljubavi nije nas zaboravio.

Njegove riječi o nezaboravu nalazimo zabilježene u Knjizi proroka Izaije: “Može li žena zaboravit svoje dojenče, ne imat sućuti za čedo utrobe svoje? Pa kad bi koja i zaboravila, tebe ja zaboraviti neću. Gle, u dlanove sam te svoje urezao, zidovi tvoji svagda su mi pred očima.” (Izaija 49,15.16)

Događa se, i svjedoci smo toga da majka može zaboraviti svoje dijete. Ali ne i Bog! To potvrđuju Njegovi izranjeni dlanovi, odnosno dlanovi Gospodina Isusa Krista, koji su probodeni na križu Golgote. Ožiljci od klinova na Njegovim dlanovima, to su naša imena.

Veličina te božanske ljubavi bila je otkrivena proroku Izaiji osam stoljeća prije nego što se odigrala drama na golgotskom križu, na kojemu su zacijeljene rane naših duša: “Za naše grijehе probodoše njega, za opacine naše njega satriješe. Na njega pade kazna – radi našeg mira, njegove nas rane iscijeliše.” (Izaija 53,5)

Bog nas se sjeća. I čini nam dobro. Čineći nam dobro, posvjedočuje sebe: “... ipak nije nikad prestajao davati svjedočanstvo za samoga sebe svojim dobročinstvima, dajući vam s

neba kišna i plodonosna vremena, i zasićujući srca vaša jelom i veseljem.” (Djela 14,17)

Božji glas u čovjeku

Glas savjesti je drugi način na koji se Bog otkriva čovjeku: “Jer kad pogani koji nemaju Zakona vrše, vođeni naravljju, propise Zakona, onda su oni, nemajući Zakona, sami sebi zakonom. Oni činom dokazuju da ono što propisuje Zakon stoji upisano u njihovim srcima, o čemu zajedno s tim daje svjedočanstvo njihova savjest: nutarnji sudovi koji ih međusobno optužuju ili brane...” (Rimljanima 2,14.15)

Drugim riječima, postoje ljudi koji nisu imali prigodu upoznati Boga i Njegov zakon, ali ipak postupaju i žive tako kao da znaju zapovijedi. To je dokaz da imaju Zakon u svojim srcima. Savjest im svjedoči kako će postupati i oni su poslušni njezinu glasu. Taj glas savjesti zapravo je Božji glas u čovjeku. Zato, ako su nezabošci spremni pokoravati se glasu savjesti, koliko bi joj onda kršćani trebali biti pokorni i vjerni Božjemu zakonu koji im nije nepoznat!

Kristove riječi, koje je zapisao apostol Ivan, možda najslikovitije opisuju kako djeluje glas savjesti: “Ako tko čuje moj glas i otvori vrata, ući ću k njemu i večerati s njim, i on sa mnom.

Pobjedniku ću dati da sjedne sa mnom na mo-
me prijestolju, kao što i ja pobijedih i sjedoh sa
svojim Ocem na njegovu prijestolju.” (Otkriven-
je 3,20.21)

Krist, pun ljubavi i strpljenja, stoji na vrati-
ma našega srca i kuca. Čeka da Mu otvorimo
svoje srce, da večera s nama. Večera najbolje
iskazuje zajednicu koju On želi s nama kao sa
svojom djecom.

Sveto pismo svjedoči za Boga

Sveto pismo je Knjiga ljubavi, koja otkriva
Boga ljubavi. I ta Knjiga se može iskazati jed-
nom rečenicom. Jedna Isusova misao otkriva
nam cjelokupan plan spasenja, koji se začeo u
Božjemu srcu: “Da, Bog je tako ljubio svijet da
je dao svoga jedinorođenog Sina da ne pogine
ni jedan koji u nj vjeruje, već da ima život vječ-
ni.” (Ivan 3,16)

Bog koji je stvorio naš svijet, nije ga mogao
zaboraviti. On mu je omilio. Mi smo mu omilje-
li. Iako je Bog nedokučiv i nespoznatljiv, veliči-
na Njegove ljubavi prema nama ipak se može
izmjeriti. Žrtva je mjera svake ljubavi, pa i bo-
žanske. A Njegova Žrtva bio je Njegov jedinoro-
đeni Sin, Isus Krist. Samo je Krist mogao obja-
viti Božju ljubav, jer ona prožima i Oca i Sina.

Zato apostol Pavao, koji je uvijek bio spreman na žrtvu, i nas poziva na žrtvu: “Zaklinjem vas, braćo, milosrđem Božjim da prinesete sebe kao žrtvu živu, svetu i ugodnu Bogu – kao svoje duhovno bogoštovlje.” (Rimljanima 12,1)

Privučen i ispunjen Božjom ljubavi, Pavao kaže: “Tko će nas rastaviti od ljubavi Kristove? Nevolja? Tjeskoba? Progonstvo? Glad? Golotinja? Pogibao? Mač? Siguran sam da nas neće ni smrt, ni život, ni anđeli, ni poglavarstva, ni sadašnjost, ni budućnost, ni sile, ni visina, ni dubina, ni bilo koje drugo stvorenje moći rastaviti od ljubavi Božje, koja je u Kristu Isusu, Gospodinu našem.” (Rimljanima 8,35.38.39)

Sveto pismo nam otkriva i druge Božje osobine: Bog je sveprisutan (Psalam 139,7-12); vječan (Psalam 90,2; Otkrivenje 1,8); Bogu ništa nije nemoguće (Daniel 4,17.25.35; Matej 19,26); nepromjenjiv je (Malahija 3,6; Psalam 33,11; Jakov 1,17); pun blagosti (Rimljanima 3,24); pun milosrđa (Psalam 145,9); pun strpljivosti (2. Petrova 3,15); svet (Psalam 99,9); pravedan (Otkrivenje 22,12) i istinit (1. Ivanova 5,20).

Krist – živa objava Boga

Sveto pismo, ili Biblija, podijeljeno je na Stari i Novi zavjet. Stari zavjet je najavljivao Krista,

Njegov dolazak, Njegovo utjelovljenje, Njegovo djelo ljubavi, Njegovu žrtvu na križu za otkupljenje ljudskog roda. Novi zavjet je sve to potvrdio. Apostol Pavao to izražava ovako: “Bog koji je nekoć u mnogo navrata i na mnogo načina govorio ocima po prorocima, na kraju, to jest u ovo vrijeme, govorio nam je po Sinu, koga je postavio baštinikom svega i po kome je stvorio svijet.” (Hebrejima 1,1.2)

Bog nam govori preko Sina. Preko Isusa Krista. Apostol Pavao kao da želi cijelo Evandjelje obuhvatiti jednom rečenicom: “Bez sumnje, uzvišena je tajna prave vjere: Onaj koji je tijelom očitovan Duhom je opravdan, anđelima pokazan, poganima propovijedan, u svijetu vjерован, u slavu uznesen.” (1. Timoteju 3,16)

Zaista, velika je tajna pobožnosti! Bog se javio u tijelu. A tko to može biti osim Isusa Krista, “rođena od žene, rođena pod Zakonom” (Galaćanima 4,4)? Bog se opravdao u Duhu. A tko to može biti osim Isusa Krista, koji je za sebe rekao: “Na meni je Duh Gospodnji, jer me pomazao” (Luka 4,18). Bog se pokazao anđelima. A tko to može biti osim Isusa Krista, kojemu su anđeli služili (Matej 4,11)? Bog se propovijedao neznabošcima. A tko to može biti osim Isusa Krista, koji je obećao apostolima silu Svetoga Duha, da Mu budu “svjedoci u Jeruzale-

mu, u svoj Judeji, u Samariji i sve do kraja zemlje” (Djela 1,8)? Unatoč svemu tome, neki, nažalost, i dalje ostaju neznabošci, jer odbacuju svaku pomisao da je Krist Bog.

Krist je, dakle, živa objava Boga. To je i sâm potvrdio: “Kad biste mene poznavali, poznavali biste i Oca mog. Vi ga već sada poznajete i vidjeli ste ga!” Filip mu reče: ‘Gospodine, pokaži nam Oca, i dosta nam je!’ ‘Toliko sam vremena s vama – odgovori mu Isus – i ti me, Filipe, nisi upoznao? Tko je vidio mene, vidio je i Oca. Pa kako veliš: Pokaži nam Oca? Zar ne vjeruješ da sam ja u Ocu i da je Otac u meni? Ja ne govorim sam od sebe riječi koje vam kažem: Otac koji boravi u meni čini svoja djela. Vjerujte mi: Ja sam u Ocu i Otac je u meni! Ako ne inače, vjerujte zbog samih djela.’” (Ivan 14,7-11)

Sveto pismo je zabilježilo dovoljno Isusovih djela da možemo vjerovati da je On jedno s Ocem. I ne samo to, nego da je On izraz Božje ljubavi prema nama, kao što je zapisao apostol Pavao: “Ali Bog pokaza svoju ljubav prema nama time što je Krist, dok smo još bili grešnici, umro za nas.” (Rimljanima 5,8)

Za Gospodina Isusa Krista možemo reći da je najuzvišenija objava Božje ljubavi i preko Njega možemo upoznati Oca. Apostol Ivan to iskazuje riječima: “Znamo, također, da je Sin Božji

došao i da nam je dao razum, da upoznamo Istinitoga.” (1. Ivanova 5,20)

Bog se otkriva preko Svetoga Duha

Objava Boga preko Svetoga Duha još je jedno otkrivanje Božje ljubavi. Kad govori o Svetome Duhu, apostol Pavao govori o “ljubavi Duha” (Rimljanima 15,30). Zato bit bića Svetoga Duha nije samo svetost, nego je i ljubav. A te dvije božanske osobine čine ga Božanskom Osobom.

Bit Njegova djelovanja u ljubavi ogleda se u tome što se On bori da u čovjeku nadvladaju svetost i ljubav. Čovjek ispunjen Svetim Duhom pokazuje u svojem življenju najljepši plod, plod Duha: “... plod su Duha: ljubav, radost, mir, strpljivost, blagost, dobrota, vjernost, krotkost, uzdržljivost. Protiv ovih ne postoji zakon.” (Galacanima 5,22.23)

Plod Duha oslobađa čovjeka osude, ali ne i držanja Zakona.

Sveti Duh poučava (Luka 12,12), priprema za sud (Ivan 16,8), krsti (Matej 3,11), pomaže i “posreduje za nas neizrecivim uzdisajima” (Rimljanima 8,26). On bira i nadahnjuje proroke (2. Petrova 1,21).

Čovjek kao stvoreno biće može upoznati svojega Stvoritelja samo onoliko koliko mu On ot-

krije i onako kako mu otkrije. Put do istine o Bogu nije sumnja, već vjera: “A bez vjere nemoguće mu je ugoditi, jer onaj koji želi pristupiti Bogu mora vjerovati da postoji Bog i da nagrađuje one koji ga traže.” (Hebrejima 11,6)

Put vjere je i put ljubavi: “Tko ne ljubi, nije upoznao Boga, jer je Bog ljubav.” (1. Ivanova 4,8)

Bog se otkriva u povijesti

Biblija ne uči, kako to neki misle, da je svijet prepušten samome sebi i da Bog nema udjela u onome što se događa u povijesti. Naprotiv, Bog aktivno sudjeluje u njoj. Tako u Knjizi proroka Daniela nalazimo misao da “Svevišnji ima vlast nad kraljevstvom ljudskim: on ga daje kome hoće...” (Daniel 4,14) i da “ruši i postavlja kraljeve” (Daniel 2,21).

Veliki proročki lanci, zapisani u drugom, sedmom, osmom, devetom i jedanaestom poglavlju Danielove knjige, koji stoljećima unaprijed najavljuju pojavu određenih kraljevstava i kraljeva, najbolje su svjedočanstvo o tome da ništa nije prepušteno slučaju.

“On je izveo sav ljudski rod od jednoga čovjeka i nastanio ga po svoj površini zemaljskoj, pošto je ljudima odredio ustaljena godišnja do-

ba i međe postojbine njihove, s nakanom da traže Boga, ne bi li ga možda napipali i našli, jer zbilja nije daleko ni od jednog od nas.” (Djela 17,26.27)

Gospodin je, dakle, ljudskom rodu, a to znači i pojedincima i narodima, unaprijed postavio doba i granice njihova postojanja, ali s jednom jedinom svrhom – da Ga traže. Narodi koji nisu znali iskoristiti svoju povijesnu prigodu da traže Gospodina, nego su, naprotiv, ratovali protiv Njega, svoje vode proglašavali bogovima i služili im kao bogovima, bili su osuđeni na propast i zaborav.

To vrijedi i za pojedince, za svako ljudsko biće. Posljednju riječ uvijek ima Bog.

Bog se otkriva u proroštvu

Poslušajmo što nam Bog kaže:

“S kime biste me usporedili i izjednačili, s kime prisposobili: komu da sam sličan? Vade zlato iz kese, i tezuljom mjere srebro, pa naimlju zlatara da od njega načini, te pred njim padaju ničice i klanjaju se. Dižu ga na rame i nose ga, onda ga stavljaju na njegovo mjesto; on stoji i ne miče se s njega. Prizivaju li ga, on ne odgovara, i nikog ne spasava od nevolje njegove. Sjetite se toga i budite ljudi, uzmite to k

srcu, otpadnici, sjetite se prošlosti pradavne: ja sam Bog, i nema drugoga; Bog, nitko mi sličan nije! Onaj sam koji od početka svršetak otkriva i unaprijed javlja što još se nije zbilo! Ja kažem: Odluka će se moja ispuniti, izvršit ću sve što mi je po volji.” (Izaija 46,5-10)

Bog od početka javlja kraj i ono što još nije bilo. On unaprijed zna što će se sve dogoditi. Pred Njim ništa nije skriveno. Vrijeme Mu nije nikakva zapreka, jer je On Gospodar vremena.

On živi u vječnosti, a istodobno je nazočan u svakom trenutku.

Bog se otkriva u čovječnosti

Netko je mudro primijetio da je čovjek htio biti čovjek bez Boga, a da Bog nije htio biti Bog bez čovjeka – i zato je postao čovjek.

Čovjek bez Boga ne može otkrivati Boga. Samo čovjek s Bogom može u svojoj čovječnosti svojim bližnjima otkrivati Boga. Upravo to je Krist i očekivao od svojih sljedbenika kad im je rekao: “Vi ste svjetlo svijetu. Nije moguće sakriti grad koji leži na gori. Ne žeže se svijeća da se stavi pod varičak, nego na svijećnjak da svijetli svima u kući. Vaše svjetlo neka tako zasja pred ljudima da vide vaša djela ljubavi te slave vašeg Oca nebeskog.” (Matej 5,14-16)

Svjetlo svijetu su ljudi prosvijetljeni Svjetlom istinitim, “koje rasvjetljuje svakoga čovjeka” i koje “dođe na ovaj svijet” (Ivan 1,9). A Svjetlo istinito je sâm Gospodin Isus Krist.

Njihova čovječnost je čovječnost Sina Čovječjega. Takvima apostol Petar upućuje posebnu poruku: “Vi ste, naprotiv, ‘izabrani rod, kraljevsko svećenstvo, sveti puk, narod određen za Božju svojinu, da razglasite slavna djela’ onoga koji vas pozva iz tame u svoje divno svjetlo.” (1. Petrova 2,9)

Bog se otkriva preko djece

To je svakako najganutljivije i možda najljepše otkrivanje Boga i Njegove slave koje može učiniti da zamuknu čak i oni koji otvoreno ni ječu Boga i Njegovo postojanje, jer je toliko očito da Mu se ne mogu suprotstaviti. Pogledajmo kako o tome piše psalmist David: “U ustima djece i dojenčadi hvalu si spremio protiv neprijatelja, da postidiš mrzitelja, zlotvora.” (Psalam 8,3)

Djeca, dakle, čak i dojenčad, svojim postojanjem, bezazlenošću i nevinošću uzdižu hvalu svojem Stvoritelju. Djeca potvrđuju da postoji Bog, iz čijih ruku su izišla bezazlena i nevina stvorenja. Koliko je ta istina velika, mogli su se

uvjeriti i sami Kristovi učenici koji su se jednom prigodom prepirali oko toga tko je od njih najveći. Prepirka je otkrila da među njima postoji suparništvo i neprijateljstvo. Izazvan time, a znajući da nijedan od njih nije dostojan – upravo zbog toga – ući u kraljevstvo nebesko, Isus je postupio ovako: “Nato Isus pozva k sebi malo dijete, postavi ga pred njih te reče: ‘Zaista, kažem vam, ako ponovno ne postanete kao mala djeca, sigurno nećete ući u kraljevstvo nebesko. Dakle: najveći je u kraljevstvu nebeskom onaj koji se ponizi kao ovo malo dijete. Tko primi radi mene jedno malo dijete kao što je ovo, mene prima.’” (Matej 18,2-5)

Ne znamo kako se zvalo to dijete što ga je Isus pozvao, ali vidimo da nije oklijevalo doći. Nije se dvoumilo. Nije sumnjalo. Nije pitalo ni zapitkivalo. Nije oklijevalo; jednostavno je prišlo s puno povjerenja i kao takvo je poslužilo kao dobar primjer učenicima, a i nama danas, da je uvjet za ulazak u kraljevstvo nebesko čistoća dječje duše, bezuvjetno povjerenje, otvorenost, vjera bez trunke sumnje, nevinost. Sve to djeca imaju, a odrasli nemaju. Doduše, odrasli su sve to imali, ali su izgubili. Zato Isus kaže da moraju ponovno postati kao djeca ako žele ući u kraljevstvo nebesko. Djeca očito ispunjavaju taj uvjet samim time što su djeca.

Drugom prigodom, kad su neki roditelji doveli djecu Isusu da ih blagoslovi i pomoli se za njih, učenici su se usprotivili. Očito nisu razumjeli, a možda i nisu htjeli prihvatiti pouku iz prethodnog događaja. Međutim, sad su morali, jer je to bio uvjet njihova spasenja: “Isus im reče: ‘Pustite dječicu i nemojte im priječiti da dođu k meni, jer takvima pripada kraljevstvo nebesko.’” (Matej 19,14)

Bog se, dakle, otkriva i preko djece. U ljudskom rodu još uvijek ima onih koji potvrđuju da je i čovječanstvo u svojem djetinjstvu bilo nevino i čisto. To su djeca. Zato je Isus rekao: “Tko primi radi mene jedno malo dijete kao što je ovo, mene prima.” (Matej 18,5)

Bog ljubavi

Kao kršćani vjerujemo u Oca, Sina i Svetoga Duha. Otac je Bog, Sin je Bog i Sveti Duh je Bog. Oni su jednaki u svojem samopostojanju. To ni u kojemu slučaju ne znači da u kršćanstvu postoji panteon raznih bogova, niti se time pobija vjera starog Izraela u postojanje jednoga Boga (Ponovljeni zakon 4,35; 6,4; Izaija 45,5; Zaharija 14,9), jer i Novi zavjet ističe Božje jedinstvo (Marko 12,29-32; Ivan 17,3; 1. Korinćanima 8,4-6; Efežanima 4,4-6; 1. Timoteju 2,5).

Međutim, to jedinstvo ne poništava jasnu izdvojenost božanskih Osoba Oca, Sina i Svetoga Duha.

Ljubav je najjača sila koja stapa tri božanske Osobe u jedno Božanstvo. Zato je apostol Ivan i poistovjetio Boga s ljubavlju rekavši da je “Bog ljubav”. (1. Ivanova 4,8) I za apostola Pavla Bog je “Bog ljubavi” (2. Korinćanima 13,11). Ta božanska ljubav ne djeluje samo u okviru Svetog Trojstva. Ona se izlijeva na sve što je Bog stvorio, na sva Njegova stvorenja. I na čovjeka, iako je čovjek jedino biće u svemiru koje je grijehom istrgnuto iz Božjega naručja.

Ali Bog se nije pomirio s time. Pokrenut ljubavlju, učinio je sve da čovjeka vrati u nebesku obitelj ljubavi: “Da, Bog je tako ljubio svijet da je dao svoga jedinorođenog Sina da ne pogine ni jedan koji u nj vjeruje, već da ima život vječni. Jer Bog nije poslao svoga Sina na svijet da sudi svijet, nego da svijet spasi po njemu.” (Ivan 3,16.17)

Shvativši dubinu te ljubavi i osjetivši njezinu silu koja preporuča, apostol Pavao je mogao zapisati svoje duboko iskustvo s Kristom: “Živim – ali ne više ja, nego Krist živi u meni; život koji sada provodim u tijelu, provodim u vjeri u Sina Božjega, koji mi je iskazao ljubav i samoga sebe za mene predao.” (Galaćanima 2,20)

Vjerujući da su i drugi kršćani stekli takvo iskustvo s Kristom, iskustvo stapanja i poistovjećivanja s Bogom ljubavi, Pavao je sa sigurnošću vjernog Božjeg čovjeka mogao zapisati: “A naša je domovina na nebesima, odakle i Spasitelja postojano očekujemo, Gospodina Isusa Krista, koji će, prema djelotvornosti kojom može sve podložiti sebi, preobraziti naše bijedno tijelo i učiniti ga jednakim svome slavnom tijelu.” (Filipljanima 3,20.21)

Sila koja sve može sebi pokoriti jest sila ljubavi. Živeći vjerom na nebesima s Kristom, Pavao je na sve kušnje, koliko god bile strašne, bolne, teške i ponižavajuće, imao samo jedan odgovor: “Ali u svemu ovom sjajno pobjeđujemo po onome koji nas je ljubio. Siguran sam da nas neće ni smrt, ni život, ni anđeli, ni poglavarstva, ni sadašnjost, ni budućnost, ni sile, ni visina, ni dubina, ni bilo koje drugo stvorenje moći rastaviti od ljubavi Božje, koja je u Kristu Isusu, Gospodinu našem.” (Rimljanima 8,37-39)

Samo ovako shvaćena, prva zapovijed ima svoj puni smisao. Bog se u njoj otkriva kao jedini Bog, kao Bog ljubavi, i još nam kaže da ne trebamo imati druge bogove uz Njega. To ne znači da drugi bogovi postoje, već znači da ih ne smijemo stvarati i dopuštati da nas bilo što otrgne iz naručja Božje ljubavi.

Bog nas ljubi i želi da Mu uzvratimo ljubav. Prva zapovijed je vapaj Boga za ljubavlju, vapaj Boga koji je sve učinio za čovjeka. Osobito iskustvo s Njim stekao je Izrael kao izabrani narod. Bog ga je izbavio iz Egipta, iz ropstva. Zato ga na to i podsjeća u svojoj prvoj zapovijedi. To ne znači da se Zakon odnosi samo na Židove. Egipat je jednostavno druga riječ za grijeh. Bog je i nas izbavio iz Egipta, odnosno od grijeha: “On nas istrgnu iz vlasti tame i prenese u kraljevstvo svoga ljubljenog Sina, u kome imamo otkupljenje, oproštenje grijeha.” (Kološanima 1,13.14)

Velika cijena je plaćena za naše izbavljenje. Sin Božji, Isus Krist, dao je svoj život da bismo mi mogli živjeti. Zato je Ivan, apostol ljubavi, zapisao: “Tko ima Sina, ima život; tko nema Sina Božjega, nema života.” (1. Ivanova 5,12)

2. zapovijed

NE PRAVI SEBI LIKA NI OBLIČJA BILO ČEGA...

“Ne pravi sebi lika ni obličja bilo čega što je gore na nebu, ili dolje na zemlji, ili u vodama pod zemljom. Ne klanjaj im se niti im služi. Jer ja, Jahve, Bog tvoj, Bog sam ljubomoran. Kažnjavam grijeh otaca – onih koji me mrze – na djeci do trećeg i četvrtog koljena, a iskazujem milosrđe tisućama koji me ljube i vrše moje zapovijedi.” (Izlazak 20,4-6)

Nepoštivanje ove zapovijedi, kao što vidimo, ima strašne posljedice za čovjeka i njegovo potomstvo. Poštivanje, naprotiv, otvara vrata Božjoj milosti. Zašto je ta zapovijed tako stroga? I gdje je tu Božja ljubav?

“Isred ognja Jahve je govorio vama; čuli ste zvuk riječi, ali lika niste nazreli – ništa osim glasa. ... Pazite dobro! Onoga dana kad vam je Jahve, Bog vaš, govorio isred ognja na Horebu, niste vidjeli nikakva lika, da se ne biste pokvarili te da ne biste pravili sebi kakva klesana

lika, kipa muškoga ili ženskoga obličja...” (Ponovljeni zakon 4,12.15.16)

Kad se Bog objavio svojem narodu na Sinaju, čuli su samo Njegov glas i Njegove riječi, ali nitko nije vidio Njegov lik. Zato nas Sveto pismo upozorava da dobro čuvamo svoje duše da se ne bismo pokvarili i načinili lik, kip, ili kakvu sliku i klanjali se njima. To znači da je nepoštivanje te Božje zapovijedi pogubno za našu dušu i za naš život. U tome je Božja ljubav prema nama. Bog nas opominje, a Njegova opomena je preozbiljna da bismo se njome igrali. Čujmo još jednom: “... da se ne biste pokvarili te da ne biste pravili sebi kakva klesana lika, kipa muškoga ili ženskoga obličja.” (Ponovljeni zakon 4,16)

Prema tome, klesanje likova i klanjanje njima nije rezultat više duhovnosti, kako neki misle, nego je posljedica kvarenja. Samo duša koja se već pokvarila može učiniti takvo grdno zlo pred Gospodinom. A grdno zlo ima i grdne posljedice. Kvarenje se nužno prenosi s koljena na koljeno. Bog mora reagirati na to – na pokvarenost, na stanje koje je jednako truljenju, odnosno istrunulosti. Zato je Isus rekao: “Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom pameti svojom!” (Matej 22,37)

Tko god ne čini tako, znači da je dio njegova srca, dio njegove duše i dio njegove misli već zahvaćen kvarenjem. A to kvarenje se brzo širi. Vrlo brzo zahvati cijelo srce, cijelu dušu i cijeli um. I tu se ne zaustavlja. Prenosi se dalje. Na tuđu dušu, na tuđe srce i na tuđu misao. Tko je u najvećoj opasnosti da bude zahvaćen tim kvarenjem? Svakako oni najbliži, a to su djeca. To su sinovi. Sinovi onih koji su se već pokvarili. Gledajući roditelje, i oni će činiti isto. Činit će zlo pred Gospodinom. Izazivat će Ga. Truljenje tako zahvati mlado srce, mladu dušu i mladu misao. Poslije se prenosi dalje. Na sljedeći naraštaj. Na unuke. A s njih na sljedeće koljeno. Zato Bog kažnjava grijeh otaca na sinovima do trećega i do četvrtoga koljena onih koji Ga mrze.

Pogledajmo kako je Bog oštro opomenuo svoj narod kad ga je izveo iz Egipta, iz ropstva, da sačuva sebe, svoje sinove i svoje unuke: “Kad budete izrodili djecu i unučad i budete dulje u onoj zemlji proboravili, a pokvarite se praveći sebi bilo kakve klesane likove i čineći zlo u očima Jahve, Boga svojega, tako da ga na srdžbu izazovete, znajte – uzimam za svjedoke protiv vas nebesa i zemlju – da će vas brzo nestati sa zemlje u koju idete preko Jordana da je zaposjednete: nećete dugo u njoj živjeti, nego ćete

biti iskorijenjeni. Jahve će vas raspršiti po narodima, i ostatak će vas samo malen broj među narodima među koje vas Jahve odvede.” (Ponovljeni zakon 4,25-27)

I ovdje nailazimo na istu misao i na isti redoslijed:

- 1) ako se pokvarite
- 2) praveći bilo kakve klesane likove,
- 3) brzo će vas nestati.

Pokvarene jabuke se odvajaju i bacaju da ne bi pokvarile one zdrave. Tako čini svatko razuman. I Bog tako postupa s pokvarenim pojedincima i s pokvarenim narodima. U tome je Njegova ljubav i milost.

Da bi opravdao svoje vjerovanje i ponašanje, netko će možda reći da je to navod iz Staroga zavjeta i da su te riječi upućene Izraelcima. Ako je tako, znači li to onda da se nežidovi mogu kvariti? Da mogu praviti klesane likove i slike i da im se mogu klanjati? Da mogu činiti ono što nije ugodno Gospodinu Bogu? Da Ga mogu izazivati? Ne govore li sudbine drugih naroda, njihov raspad, ili pak njihov nestanak s povijesne scene, da se Bog ne mijenja i da sa svima jednako postupa?

Bog se ne može tesati od drveta ni klesati od metala, makar to bilo zlato i srebro. Ne može se ni slikati, niti na dasci, platnu niti na zidu.

Sâm Isus je rekao: “Bog je Duh, i koji mu se klanjaju, moraju mu se klanjati u duhu i istini.” (Ivan 4,24)

A taj isti Duh kaže: “Jao onom tko komadu drva kaže: ‘Probudi se!’ Kamenu nijemom: ‘Pre- ni se!’ On da prorokuje? Optočen može biti i zlatom i srebrom, ali nikakva daha životnog nema u njemu. Čemu koristi tesan lik, da ga umjetnik teše? Čemu lijevan lik, lažno proroštvo, da se tvorac njegov u nj pouzdaje oblikujući nijeme kipove?” (Habakuk 2,18.19)

Tesani i lijevani likovi, dakle, ne mogu ništa pomoći. Oni su nijemi idoli. Gluhi i nijemi, jer u njima nema duha.

Apostol Pavao nam savjetuje kakav odnos trebamo imati prema Bogu: “Budući da potječemo od Boga, ne smijemo držati da je Božanstvo slično zlatnoj, srebrnoj ili kamenoj stvari – tvorevini ljudskog umijeća i mašte.” (Djela 17, 29)

Zagovornici ovog nauka suprotnog biblijskom opravdavaju svoje postupke nekom čovjekovom potrebom koja proizlazi, kako kažu, iz konkretnosti religijskog osjećaja, koja se ne zadovoljava samo duhovnom kontemplacijom, nego traži i neposrednu, opipljivu blizinu. Što ti me zapravo žele? Žele opipati Boga. Napraviti Ga, a onda Ga opipati.

Ne podsjeća li nas to donekle na apostola Tomu? Ali samo donekle. Kad su mu drugi Kristovi učenici rekli da su vidjeli uskrsloga Krista, Toma je odgovorio: “Dok ne vidim na rukama njegovim znak od čavala i ne stavim prst svoj u mjesto od čavala i ne stavim ruke svoje u njegov bok, neću vjerovati.” (Ivan 20,25)

Krist mu je to omogućio, ali ga je i ukorio: “Pruži prst svoj ovamo: evo mojih ruku! Pruži ruku svoju i stavi je u moj bok te ne budi više nevjernik, već vjernik!” (Ivan 20,27)

Toma je na te riječi samo izustio: “Gospodin moj i Bog moj!” (Ivan 20,28)

Toma je bio nevjeran, i zato mu je ostao nadimak Nevjerni Toma. Htio je opipati živoga Krista, Boga u ljudskom tijelu. Kako li su tek nevjerni u Božjim očima oni koji žele opipati Boga u drvetu, u kamenu, u bronci?!

Bog potpuno razumije našu potrebu za Njegovom blizinom. Ima i odgovor na tu potrebu, ali sasvim drukčiji od onoga što ga nude neposvećeni ljudi: “Ali tko god vrši njegovu riječ, uistinu, u tome je do savršenstva došla ljubav Božja. Po tome znamo da smo u njemu.” (1. Ivanova 2,5)

Božja blizina se ne ostvaruje kroz opipavanje, nego kroz ljubav i držanje Božje riječi. Slika ili kip ne mogu biti umjesto mističnog susre-

ta čovjeka s Bogom, već ta zajednica duha mora biti ostvarena vjerom. U to nas uvjerava i apostol Pavao: “Krećemo se, naime, u području vjere, a ne u području gledanja.” (2. Korinćanima 5,7)

Klesanje kipova i pravljenje slika za obožavanje vrijeđaju Boga. Njegova reakcija to pokazuje: “S kime biste me usporedili i izjednačili, s kime prisposodobili: komu da sam sličan? Vade zlato iz kese, i tezuljom mjere srebro, pa naimlju zlatara da od njegov boga načini, te pred njima padaju ničice i klanjaju se. Dižu ga na rame i nose ga, onda ga stavljaju na njegovo mjesto; on stoji i ne miče se s njega. Prizivaju li ga, on ne odgovara, i nikog ne spasava od nevolje njegove. Sjetite se toga i budite ljudi, uzmite to k srcu, otpadnici, sjetite se prošlosti pradavne: ja sam Bog, i nema drugoga; Bog, nitko mi sličan nije! Onaj sam koji od početka svršetak otkriva i unaprijed javlja što još se nije zbilo! Ja kažem: Odluka će se moja ispuniti, izvršit ću sve što mi je po volji.” (Izaija 46,5-10)

Oni koji ne poštuju drugu zapovijed prijestupnici su u Božjim očima. I ne samo to: “Tko god pravi kipove, ništavan je, i dragocjenosti njegove ne koriste ničemu. Svjedoci njihovi ništa ne vide i ništa ne znaju, da im budu na sramotu.” (Izaija 44,9)

Apostol Pavao kaže: "... idol nije ništa..." (1. Korinćanima 8,4)

Dakle, ni idol ni idolopoklonici nisu ništa. Najbolji primjer vrijednosti takvih bogova i njihovih poklonika jest slučaj babilonskoga kralja Baltazara, koji je opisan u Knjizi proroka Daniela.

Baltazar je priredio veliku gozbu na kojoj je, napivši se vina, naredio da se donese zlatno i srebrno posuđe koje je iz jeruzalemskog Svetišta opljačkao njegov otac, osnivač Babilonskog Carstva, car Nabukodonozor. Zajedno sa svojim knezovima, ženama i suložnicama pio je vino iz posvećenog posuda i hvalio svoje bogove od zlata i srebra, mjedi i željeza, drva i kamena. U taj čas pojavili su se prsti ljudske ruke, koji su ispisali na zidu presudu kralju i njegovu kraljevstvu. Tu presudu mogao je pročitati samo prorok Daniel, a ona je glasila da je Bog izmjerio Baltazarovo kraljevstvo i učinio mu kraj, da je Baltazar vagnut na vagi i nađen prelagan te da je njegovo kraljevstvo podijeljeno Medijcima i Perzijancima.

U čemu je bila kraljeva krivnja? U oholosti. Kako se ta oholost očitovala? Evo kako to objašnjava prorok Daniel:

"No ti, Baltazare, sine njegov, nisi ponizio srce svoje iako si znao sve ovo: ti si se podigao

protiv Gospoda Nebeskoga, dao si da ti donesu sude iz njegova Doma, i pili ste vino iz njega ti, tvoji velikaši, tvoje žene i tvoje suložnice, hvaleći bogove od zlata i srebra, od mjedi i željeza, od drva i kamena, koji ne vide, ne čuju niti razumiju, a nisi dao slavu Bogu koji u svojoj ruci drži dah tvoj i sve tvoje putove. I zato on posla ovu ruku koja napisa ovo pismo.” (Daniel 5,22-24)

Iz ovoga izvještaja je jasno da se onaj tko se klanja gluhim i slijepim bogovima podiže na samoga Gospodina Nebeskoga. Kazna je neizbježiva, bez obzira na to kad dolazi. U ovome slučaju došla je odmah: “Iste te noći kaldejski kralj Baltazar bi ubijen.” (Daniel 5,30)

U Božjim očima Baltazar je bio prelagan. Bog ga je stavio na jednu pliticu vage, a na drugu nije stavio ništa – i plitice su ostale u ravnoteži. Znači, Baltazar je bio – ništa.

“Tko pravi boga i lijeva kip da od toga korist ne očekuje? ... Kovač ga izrađuje na živu ugljenvlju, čekićem ga oblikuje, snažnom ga rukom obrađuje. Gladan je i iznemogao; ne pije vode, iscrpljuje se. Drvodjelja uzima mjeru, pisaljkom lik ocrta, ostruže ga dljetom, šestarom ga zao-kruži i izdjelja ga po uzoru na lik ljudski, kao lijepo ljudsko obličje, da stoji u hramu. Bijaše sebi nasjekao cedre, uzeo čempres ili hrast koje

je za se njegovao među šumskim drvećem; ili je posadio bor koji raste od kiše. Čovjeku su dobra za vatru; uzima ih da se ogrije; pali ih da ispeče kruh. Ali od njih djelja i boga pred kojim pada ničice, pravi kip i klanja mu se. Polovinom od toga naloži dakle oganj, peče meso na žeravi, jede pečenkku i siti se: grije se i govori: 'Ah, grijem se i uživam uz vatru.' Ali od onoga što preostane pravi sebi boga, svog kumira, pada pred njim ničice i klanja mu se i moli: 'Spasi me, jer si ti moj bog!' Ne znaju oni i ne razumiju: zaslijepljene su im oči, pa ne vide, i srce, pa ne shvaćaju. Takav ne razmišlja, nema u njega znanja ni razbora da sebi kaže: 'Polovinom od ovoga naložio sam oganj, na žeravici ispekao kruh, ispržio meso koje sam pojeo, pa zar ću od ostatka načiniti gnusobu? Zar ću se komadu drveta klanjati?' On voli pepeo, zavodi ga prevareno srce. Neće spasiti svog života i nikad neće reći: 'Nije li varka ovo u mojoj desnici?'" (Izaija 44,10.12-20)

Bog nije predvidio da se hranimo pepelom. U svojoj ljubavi dao nam je jedinorođenog Sina Isusa Krista, koji je rekao: "Ja sam kruh života. Tko dolazi k meni, sigurno neće ogladnjati. Tko vjeruje u me, sigurno neće nikada ožednjati." (Ivan 6,35) Bog nije predvidio da se uzdamo u panj i u laž. Isus takvima upućuje oštar prije-

kor: “Vi imate đavla za oca i hoćete da vršite želju oca svoga. On bijaše ubojica ljudi od početka i nije stajao čvrsto u istini, jer u njemu nema istine. Kad god govori laž, govori svoje vlastito, jer je lažac i otac laži.” (Ivan 8,44)

A nama nije potrebna laž. Potrebna nam je istina, potreban nam je Onaj koji je za sebe rekao: “Ja sam put, istina i život.” (Ivan 14,6) Potreban nam je Gospodin Isus Krist, Sin Božji. “Tko ima Sina, ima život; tko nema Sina Božjega, nema života.” (1. Ivanova 5,12)

Nije samo obožavanje klesanih likova i slika predmet druge zapovijedi. Njome je obuhvaćeno i sve drugo čemu u životu poklanjamo veću ljubav nego Bogu. Isus je rekao: “Tko više ljubi oca ili majku nego mene, nije me dostojan. Tko više ljubi sina ili kćer nego mene, nije me dostojan.” (Matej 10,37)

Ako se više uzdamo u bilo što na ovoj Zemlji nego u Boga, i tada kršimo ovu zapovijed: “Ovako govori Jahve: Proklet čovjek koji se uzdaje u čovjeka, i slabo tijelo smatra svojom mišicom, i čije se srce od Jahve odvraća. Jer on je kao drač u pustinji: ne osjeća kad je sreća na domaku, tavori dane u usahloj pustinji, u zemlji slanoj, nenastanjenoj.” (Jeremija 17,5.6)

Ali u svojoj ljubavi Gospodin dodaje: “Blagoslovljen čovjek koji se uzdaje u Jahvu i kome je

Jahve uzdanje. Nalik je na stablo zasadeni uz vodu što korijenje pušta k potoku: ne mora se ničeg bojati kada dođe žega, na njemu uvijek zelenilo ostaje. U sušnoj godini brigu ne brine, ne prestaje donositi plod.” (Jeremija 17,7.8)

Na kraju poslušajmo očinski savjet apostola Ivana: “Dječice, čuvajte se idola!” (1. Ivanova 5,21)

I zapamtimo što Bog kaže: “Ja, Jahve mi je ime, svoje slave drugom ne dam, niti časti svoje kipovima.” (Izaija 42,8)

3. zapovijed

NE UZIMAJ UZALUD IMENA JAHVE, BOGA SVOGA...

“Ne uzimaj uzalud imena Jahve, Boga svoga, jer Jahve ne oprašta onome koji uzalud izgovara ime njegovo.” (Izlazak 20,7)

Ime je simbol ili znak prepoznatljivosti. Upućuje na unutarnju bit osobe koju označava. I Bog ima svoje ime. Ali ne samo jedno, jer se jednim imenom ne može obuhvatiti i označiti sveukupnost Njegove Osobe.

Jahve je svakako najvažnije od svih Božjih imena u Starom zavjetu, za Židove i najsvetije ime. Pojavljuje se više od 6800 puta. To svoje ime otkrio je sâm Bog u razgovoru s Mojsijem, kad ga je pozvao da izvede svoj narod iz Egipta: “Nato Mojsije reče Bogu: ‘Ako dodem k Izraelcima pa im kažem: Bog otaca vaših poslao me k vama, i oni me zapitaju: Kako mu je ime? – što ću im odgovoriti?’ *‘Ja sam koji jesam’*, reče Bog Mojsiju. Onda nastavi: ‘Ovako kaži Izraelcima: *Ja jesam* posla me k vama.’” (Izlazak 3,13.14)

Bog je onaj koji jest. Jučer, danas, sutra. U svako doba. Bez početka i bez kraja. Vječan. Posvuda nazočan.

U navedenom tekstu ime Jahve sastoji se od četiriju suglasnika JHVH, i nije sa sigurnošću poznato kako se ono izgovara, jer su ga Židovi, iz strahopoštovanja da ga ne obeščaste, pri čitanju zamjenjivali riječju Adonaj. Prepisivači hebrejskih biblijskih rukopisa poslije su, u 7. i 8. stoljeću poslije Krista, dodavanjem samoglasnika iz riječi Adonaj stvorili od četveroslovlja JHVH riječ Jahve, odnosno Jehova. Ime Jahve, prevedeno kao Gospodin, naglašava Božju vjernost zavjetu i Njegovu milost (Izlazak 15,2.3; Hošea 12,5.6).

Božja izjava koja povezuje prve tri zapovijedi zapisana je u Knjizi proroka Izaije: “Ja, Jahve mi je ime, svoje slave drugom ne dam, niti časti svoje kipovima.” (Izaija 42,8)

Drugo, ne manje važno Božje ime u Starom zavjetu jest Elohim. Poavljuje se 2570 puta. Kao ime koje označava božansko biće, ali služi i kao osobno ime, riječ Elohim otkriva Božju moć i silu (Postanak 1,1; Izlazak 20,2; Daniel 9,4).

Imena Elion, što znači Svevišnji, i El Elion, Svevišnji Bog, upućuju na Božji položaj (Postanak 14,18-20; Izaija 14,14).

Kao neprijeporni Vladar Bog je prikazan imenom Adonaj, što znači Gospodin (Izaija 6,1; Psalm 35,23).

Kao izvor svakog blagoslova i utjehe (Izlazak 6,3; Psalm 91,1) Svemogući Bog je prikazan imenima Šadaj (Svemogući) i El Šadaj (Bog Svemogući).

Bog se otkriva i mnogo prisnije, kao Otac (Ponovljeni zakon 32,6; Izaija 63,16; Jeremija 31,9; Malahija 2,10), obraćajući se Izraelu riječima “moj prvorođenac” (Izlazak 4,22; Ponovljeni zakon 32,19). Ali On nije samo Otac naroda, On je ponajprije Otac svakog ljudskog bića, svakog čovjeka.

Isus nas poziva da Mu se tako i obraćamo, a prvo na što trebamo obratiti pozornost jest Božje ime: “Stoga vi molite ovako: Oče naš, koji jesi na nebesima! Sveti se ime tvoje! Dođi kraljevstvo tvoje! Budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji! Kruh naš svagdanji daj nam danas! I otpusti nam duge naše kako i mi otpuštamo dužnicima svojim! I ne uvedi nas u napašt, nego izbavi nas od zla!” (Matej 6,9-13)

Bog se otkrio, rekli smo, i u Kristu. To je i najavio: “Šaljem, evo, svog anđela pred tobom, da te čuva na putu i dovede te u mjesto koje sam priredio. Poštuj ga i slušaj! Ne buni se pro-

tiv njega, jer vam neće opraštati prekršaje: ta moje je ime u njemu.” (Izlazak 23,20.21)

Nema sumnje da taj anđeo ima božanske osobine čim ima pravo opraštati grijeha i nositi ime samoga Gospodina. Zato nije teško zaključiti da je to druga božanska Osoba, Gospodin Isus Krist. Krist je živa objava Boga. I najdojmljivija. Tko je vidio Krista, vidio je i Boga (Ivan 14,9). Oni koji primaju Krista i vjeruju u Božje ime, postaju sinovi Božji: “A svima koji ga primiše dade vlast da postanu djeca Božja: onima koji vjeruju u njegovo ime: koji nisu rođeni ni od krvi, ni od volje tjelesne, ni od volje muževlje, nego – od Boga.” (Ivan 1,12.13)

Gospodin Isus Krist u Bibliji ima desetke imena koja otkrivaju Njegovu bit, biće, karakter, službu, djelo, plan spasenja, božansku ljubav. Samo u jednom proročanstvu prorok Izaija najavljuje nekoliko imena: “Jer, dijete nam se rodilo, sina dobismo; na plećima mu je vlast. Ime mu je: Savjetnik divni, Bog silni, Otac vječni, Knez mironosni.” (Izaija 9,5)

Sámo ime Isus, aramejski Ješua, a hebrejski Jehošua, znači “Jahve je spasenje”.

Pogledajmo i neka od ostalih imena:

- Alfa i Omega** – Početak i Svršetak;
- Anđeo Saveza** – koji će doći u svoju Crkvu (Mala-hija 3,1);
- Apostol** – poslanik Boga živoga (Hebrejima 3,1);
- Bog** – iznad svega (Rimljanima 9,5);
- Bog silni** – koji sve uzdržava svojom silnom riječi (Hebrejima 1,3);
- Bog u tijelu** – rođen od žene i rođen pod Zakonom (Galaćanima 4,4);
- Bolnik** – ponio je naše bolesti (Izaija 53,4);
- Božji Sin** – da mi postanemo djeca Božja (Ivan 1,12);
- Emanuel** – Bog je s nama (Izaija 7,14; Matej 1,22.23);
- Glava** – nad svim u Crkvi (Efežanima 1,22.23);
- Istina** – koja oslobađa (Ivan 14,6; 8,32);
- Jaganjac Božji** – koji uzima grijeh svijeta (Ivan 1,29);
- Kamen ugaoni** – tvrdi temelj Crkve (Izaija 28,16; Matej 21,42);
- Kruh života** – koji daje život svijetu (Ivan 6,35);
- Lav** – koji je pobijedio (Otkrivenje 5,5);
- Otac vječni** – da mi budemo djeca vječna (Izaija 9,6; Mihej 5,2);
- Pashalno janje** – žrtvovano za nas (1. Korinćanima 5,7);
- Pastir dobri** – koji svakoga od nas zna po imenu (Ivan 10,14)

- Posrednik** – između Boga i ljudi (1. Timoteju 2,5);
- Pravda naša** – da živimo u pravednosti (Jeremija 23,6; 1. Petrova 2,24);
- Slika Božja** (2. Korinćanima 4,4);
- Spasitelj** – jer je naša domovina na nebesima (Filipljanima 3,20);
- Svjetlo istinito** – koje rasvjetljuje svakoga čovjeka (Ivan 1,4.9);
- Trs** – da mi budemo rodne loze (Ivan 15,4.5);
- Uskrsnuće** – nada čovječanstva (Ivan 11, 25);
- Veliki svećenik** – posreduje za nas (Hebrejima 3,1; 7,24.25);
- Vječni Život** – za sve koji vjeruju (1. Ivanova 5,20).

Treća zapovijed nas poziva da ne uzimamo uzalud ime Gospodina Boga svojega. Kako se to može činiti?

Evo primjera koji je istaknuo sâm Isus: “Neće svaki koji mi govori: ‘Gospodine, Gospodine!’ ući u kraljevstvo nebesko, nego onaj koji vrši volju moga nebeskog Oca. Mnogi će mi u onaj dan reći: ‘Gospodine, Gospodine, zar nismo pomoću tvoga imena prorokovali, pomoću tvoga imena izgonili zle duhove, pomoću tvoga imena čudesa činili?’ Tada ću im kazati: ‘Nikad vas nisam poznao. Odlazite od mene, zlotvori!’” (Matej 7,21-23)

To je pravi primjer zloporabe Božjeg imena, jer oni što čine bezakonje, odnosno krše i gaze Božji zakon, a tvrde da u Božje ime prorokuju, izgone zle duhove i čine čudesa, to svakako ne čine u Božjoj sili. Bog nije s njima, zato oni neće ni biti s Bogom. Neće biti spašeni. Bit će odbačeni.

Prema tome, obraćati se Bogu i tražiti uslišenje molitava, a istodobno gajiti grijeh u srcu, vrhunac je licemjerja. Bog ne uslišava takve molitve. Uslišava ih Božji suparnik, Sotona. To znači da čudesa, kakva god bila, istjerivanje zlih duhova i proricanje nisu dokaz nečije pravovjernosti. Sjetimo se Kristovih upozorenja u Njegovu oproštajnom govoru: da će u posljednje dane doći lažni mesije i lažni proroci (Matej 24,5. 11.24). Obvezatan uvjet za uslišenje molitava jest Božji zakon u srcu. Zato je psalmist i zapisao: “Da sam u srcu na zlo mislio, ne bi uslišio Gospod.” (Psalam 66,18)

Zloporaba Božjeg imena svakako je i onda kad se netko kune Njegovim imenom krivo: “Nemojte se krivo kleti mojim imenom i tako oskvrnjivati ime svoga Boga. Ja sam Jahve!” (Levitiski zakonik 19,12)

Uzimanje Božjeg imena nije uzalud, odnosno nije grijeh u molitvi čistoga srca, ali i pri slavljenju Boga: “Jahve, Gospode naš, divno je

ime tvoje po svoj zemlji, veličanstvom nebo natkriljuješ!” (Psalam 8,1)

Oni koji se uzdaju u Njegovo ime mogu biti sigurni u Njegovu nazočnost u kakvim god okolnostima se nalazili: “Jahve je tvrđava tlačenom, tvrđava spasa u danima tjeskobe.” (Psalam 9,10)

Božje ime je vječno, jer je i Bog vječan i slava Njegova imena sve više će rasti: “Bilo ime njegovo blagoslovljeno do vijeka! Dok je sunca, živjelo mu ime! Njim se blagoslivljala sva plemena zemlje, svi narodi nazivali blaženima!” (Psalam 72,17)

Sljedeći redci imaju proročko značenje, jer se odnose na posljednje dane. Radi svojega imena Bog će učiniti čudo očišćenja na ljudima: “Dat ću narodima čiste usne, da svi mogu zazivati ime Jahvino i služiti mu jednodušno.” (Sefanija 3,9)

“Svi narodi što ih stvori doći će i klanjat se tebi, o Jahve, i slavit će ime tvoje.” (Psalam 86,9)

Zato nas psalmist poziva: “Veličajte sa mnom Jahvu, uzvisujmo ime njegovo zajedno!” (Psalam 34,4)

“On posla spasenje svom narodu, Savez svoj postavi zauvijek: sveto je i časno ime njegovo!” (Psalam 111,9)

Prizivanjem Gospodnjeg imena možemo biti sigurni u svoje spasenje:

“Svi što prizivaju ime Jahvino spašeni će biti.” (Joel 2,32)

U Novom zavjetu apostol Petar kaže: “Tko god tada zazove ime Gospodnje, bit će spašen.” (Djela 2,21)

I apostol Pavao kaže: “Tko god zazove ime Gospodnje, spasit će se.” (Rimljanima 10,13)

4. zapovijed

SJETI SE DA SVETKUJEŠ DAN SUBOTNJI

“Sjeti se da svetkuješ dan subotni. Šest dana radi i obavljaj sav svoj posao. A sedmoga je dana subota, počinak posvećen Jahvi, Bogu tvojemu. Tada nikakva posla nemoj raditi: ni ti, ni sin tvoj, ni kći tvoja, ni sluga tvoj, ni sluškinja tvoja, ni živina tvoja, niti došljak koji se nađe unutar tvojih vrata. Ta i Jahve je šest dana stvarao nebo, zemlju i more i sve što je u njima, a sedmoga je dana počينو. Stoga je Jahve blagoslovio i posvetio dan subotni.” (Izlazak 20,8-11)

Kršćanstvo je, na nesreću, odavno podijeljeno glede ove zapovijedi. Većina govori o nedjelji, iako se u hebrejskom izvorniku spominje riječ “šabat”, od koje potječe i naša riječ subota. U Daničićevom prijevodu četvrte Božje zapovijedi šabat je preveden izrazom “dan od odmora”, što je i pravo značenje te riječi. Šabat, dakle, nije nedjelja. Šabat je subota.

Nažalost, samo mali dio kršćana prihvaća tu zapovijed u njezinu izvornom obliku, iako bi valjalo da svi kršćani u svemu slijede Krista, pa i u svezi s tom zapovijedi. Svima je poznato da je Krist držao i poštivao subotu. Odbacujući subotu, zagovornici nedjelje opravdavaju svoje gledište, među ostalim, i time da je Krist živio među Židovima, pa je time bio prinuđen poštivati njihove običaje.

Ali ako četvrta zapovijed pripada židovskim običajima, onda su i sve druge zapovijedi židovski običaji. Bi li trebalo, dakle, i njih odbaciti, odnosno izmijeniti? Židovi moraju štovati Boga, jer ih na to obvezuje prva zapovijed, ali mi onda ne moramo. Židovi se ne smiju klanjati kipovima i slikama, ali mi smijemo. Židovi ne smiju uzimati ime Božje uzalud, ali mi smijemo kad god nam se prohtije. Židovi moraju poštivati roditelje, ali mi ne moramo. Židovi ne smiju ubijati, ali ta zapovijed nas ne obvezuje. Židovi ne smiju činiti preljub, ali mi smo onda i tu slobodni. I tako dalje. Dakle, kad bismo se tako odnosili prema Zakonu, bili bismo gori od nezabožaca!

Drugi, navodno “jači” dokaz protiv subote, a, naravno, u prilog nedjelji, jest taj što je Isus uskrsnuo u nedjelju. Time je svetost subote prešla na nedjelju i nedjelja je, kažu protivnici su-

bote, postala “dan Gospodnji”. Koliko je to točno?

1. Da je Isus kanio učiniti nedjelju svetom, sasvim sigurno bi rekao nešto o tome. A takve izjave nema. Niti je ima u Evandeljima, niti u poslanicama apostola.

Isusovo uskrsnuće nije pobjeda nad subotom, nego pobjeda nad smrću. Prema tome, da je Gospodin htio ukinuti subotu, mogao je to i riječima, nije morao umrijeti.

2. Nijedan događaj se ne slavi prema danu kad se zbio, već se slavi prema datumu. Jer u godini su 52 nedjeljna dana (toliko je i tjedana), a datum je samo jedan. Ako se, primjerice, netko rodio u petak, 15. travnja, on ne slavi rođendan svakog petka, 52 puta godišnje, već svakog 15. travnja, a to znači jednom godišnje. Tako je i s uskrsnućem. Ne može svaka nedjelja biti uspomena na uskrsnuće. To može biti samo datum kad se uskrsnuće dogodilo. Ali ako može, ne bi li onda Uskrs trebalo slaviti svake nedjelje, a ne samo jednom godišnje?

A kako se onda točno slavi Uskrs? Ako je on uspomena na uskrsnuće kao na događaj, trebao bi biti vezan uz datum, a ne uz dan.

Uskrs je povezan sa starozavjetnim blagdanom Pashom, koji je imao dvostruko značenje. Nije bio samo uspomena, nego i simbol, uspo-

mena na čudesno izbavljenje izraelskog naroda iz Egipta i simbol izbavljenja od grijeha preko Isusa Krista, pashalnog Janjeta. Pasha je najavljivala Isusa kao janje, kao Žrtvu. I zaista, Isus je žrtvovan na dan Pashe. Bilo je to 31. godine n. e., u proljeće, 14. dana mjeseca abiba, poslije nazvanoga nisan (ožujak/travanj). Apostol Pavao kaže: “Očistite se od staroga kvasca da budete novo tijesto: ta već ste beskvasni, jer je žrtvovano naše pashalno janje – Krist.” (1. Korinćanima 5,7) Taj dan, kad je Isus žrtvovan, bio je petak. Sutradan, u subotu, Isus je ostao u grobu. Trećega dana je uskrsnuo.

Pasha je bila pomičan blagdan i svake godine je padao u neki drugi dan u tjednu. Prema tome, ako treba slaviti Uskrs kao uspomenu na uskrsnuće, a uskrsnuće se dogodilo trećega dana od Pashe, onda bi i Uskrs trebao biti pomičan blagdan. Svake godine trebalo bi ga slaviti drugoga dana. Katkad i nedjeljom, naravno, kad padne u nedjelju. A zašto nije tako? Evo što o tome piše stručnjak za vrijeme Gerald James Witrow:

“Za razliku od našega svjetovnog kalendara, čisto solarnog, i islamskog, čisto lunarnog, kršćanski crkveni kalendar ovisi i o Suncu i o Mjesecu. U početku su problem otežavale razlike između raznih kršćanskih Crkava glede stupnja

u kojemu treba slijediti židovsku praksu. Židovski zakon je određivao da pashalno janje mora biti zaklano četrnaestog dana (koji počinje u suton) nisana, prvoga mjeseca crkvene godine koja je počinjala u proljeće (...) Daljnja poteškoća bila je to što je židovski blagdan mogao pasti u bilo koji dan u tjednu, dok je većina kršćana na kraju željela da dan uskrsnuća (dva dana nakon raspeća na križ) bude nedjelja. Jedino su se kršćani u Maloj Aziji pridržavali određenog datuma po židovskom kalendaru i zbog toga su nazvani kvatrodecimani. Taj prijemor oko Pashe prvi put je postao predmet opće brige u drugom stoljeću i naveo je Polikarpa, episkopa smiranskog, da 158. godine posjeti rimskog papu Aniceta. Sporazumjeli su se da se svaki pridržava vlastite prakse. Četrdeset godina nakon toga došlo je do mnogo žešćeg spora između rimskog pape Viktora i Polikrata, episkopa efeškog, ali je konačni mir uspostavio Irenej, biskup lionski.

Ostavljajući u sjeni te doktrinalne razlike, određivanje datuma je otežavala primjena različitih metoda izračunavanja pa su početkom četvrtog stoljeća važna središta kršćanstva, primjerice Rim i Aleksandrija, slavila Uskrs u vrlo različito vrijeme. Na zahtjev cara Konstantina pitanje je 325. godine razmotrio Nicejski sabor. Nažalost, dokumenti o tome saboru koje posje-

dujemo uglavnom šute o tome važnom pitanju, ali je poslije, u istom stoljeću, Ambrozije, nadbiskup milanski, pisao, u pismu koje je sačuvano, da je sabor odredio da treba prevladati zapadna praksa, tako da se Uskrs mora slaviti u nedjelju koja slijedi nakon prvog punog Mjeseca nakon proljetne ravnodnevnice. Nedjelja je izabrana kako bi se osiguralo da se Uskrs nikad ne slavi istoga dana kao i židovska Pasha. Kvatrodecimani su odbili prihvatiti tu odluku i njihova praksa se nastavila u Maloj Aziji do šestog stoljeća.” (G. J. Witrow, *Vreme kroz istoriju*, SKZ, Beograd 1993., 237–238)

Sabor je odredio da treba prevladati papinska praksa. I prevladala je. Od šestog stoljeća. Tako se od šestog stoljeća i na Istoku provodi zapadna praksa te se Uskrs slavi u nedjelju nakon prvog punog Mjeseca poslije proljetne ravnodnevnice.

Kako vidimo, svetost nedjelje ne može se dokazati ni uskrsnućem ni Uskrsom. Štoviše, Uskrs je, po svemu sudeći, manje uspomena na uskrsnuće, a više na pun Mjesec i proljetnu ravnodnevnicu!

Pogledajmo kako je sâm Krist objasnio svrhu subote: “Subota je stvorena radi čovjeka, a ne čovjek radi subote. Stoga je Sin Čovječji gospodar i subote.” (Marko 2,27.28)

Zapazimo: subota je stvorena radi čovjeka, a ne radi Židova. Budući da je tako, onda je subota morala biti stvorena odmah nakon stvaranja prvog čovjeka da bi odgovorila i njegovim potrebama. Ne bi imalo nikakvog smisla da je Bog radi čovjeka stoljećima nakon stvaranja prvog čovjeka stvorio subotu radi čovjeka. Njezina svrha ima smisla samo ako je pružena svakom čovjeku, pa svakako i prvom čovjeku. Je li zaista bilo tako? Pogledajmo biblijski izvještaj o stvaranju:

“Na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvori, muško i žensko stvori ih. I blagoslovi ih Bog i reče im: ‘Plodite se i množite i napunite zemlju, i sebi je podložite! Vladajte ribama u moru i pticama u zraku i svim živim stvorovima što puze po zemlji!’ ... I sedmog dana Bog dovrši svoje djelo koje učini. I počinu u sedmi dan od svega djela koje učini. I blagoslovi Bog sedmi dan i posveti, jer u taj dan počinu od svega djela svoga koje učini.” (Postanak 1,27.28; 2,2.3)

Vidjeli smo da je Gospodar subote Sin Čovječji. A Sin Čovječji je Krist. Zato, ako je Krist Gospodar subote, onda je On i Stvoritelj subote. A ako je Gospodar i Stvoritelj, onda jedino On ima vlast nad subotom. Tko je onda smije mijenjati? Naravno, samo On. A je li je promije-

nio? Evo što sâm kaže: “Nemojte misliti da sam došao ukinuti Zakon i Proroke! Ne dodoh da ih ukinem, već da ih ostvarim. Jer, zaista, kažem vam, dok opstoji nebo i zemlja, ni jedna jota, ni jedna kovrčica slova iz Zakona sigurno neće nestati, a da se sve ne ostvari.” (Matej 5,17.18)

Krist, dakle, nije promijenio Zakon, čak niti jednu kovrčicu iz Zakona, a kamoli čitavu jednu zapovijed, niti je to kanio.

Je li to možda učinio apostol Pavao?

Nije ni on. A i da jest, to ne bi promijenilo važnost i svrhu subote, jer Pavao nije ni Stvoritelj ni Gospodar subote. Neki protivnici subote zaključuju ipak da je i apostol Pavao ustao protiv subote i pritom se pozivaju na ono što je zapisao u svojoj Poslanici Kološanima. Zato pogledajmo što je to Pavao zapisao:

“Prema tome, neka vas nitko ne osuđuje zbog jela ili pića, ili zbog godišnjih blagdana, ili mladaka, ili subotâ!” (Kološanima 2,16)

Oho! Protivnici subote kao da su u pravu. Zaista, ima tu nečega! Pavao oslobađa kršćane i od jela i od pića, i od blagdana, i od mladaka, pa i od subotâ. To se ne može poreći. Samo da je još spomenuo nedjelju kao zamjenu za subotu, sve bi bilo čisto i jasno. Ali ne bi bilo i prihvatljivo. A još manje obvezujuće. Jer Zakon nije u vlasti sluga, a još manje roba, nego Gospo-

dara. Ne zaboravimo, Pavao je bio sluga Isusa Krista (Rimljanima 1,1), odnosno rob Kristov (1. Korinćanima 7,22). Ili barem da je ovdje završio svoju misao o suboti, zagovornici nedjelje bili bi potpuno u pravu. Ali ni to nije. Pavao je uz sve to samo dodao:

“To je samo sjena stvarnosti koja je imala doći, a stvarnost je Krist.” (Kološanima 2,17)

Dakle, sve što je Pavao spomenuo, bilo je sjena i tijelo Kristovo i upućivalo je na ono što je trebalo doći. Što je apostol time htio kazati? Sve što je navedeno u ovome retku, pa i subote koje se spominju, upućivalo je na ono što je trebalo doći. A pogledajmo na što upućuje subota iz četvrte zapovijedi:

“A sedmoga je dana subota, počinak posvećen Jahvi, Bogu tvojemu. Tada nikakva posla nemoj raditi: ni ti, ni sin tvoj, ni kći tvoja, ni sluga tvoj, ni sluškinja tvoja, ni živina tvoja, niti došljak koji se nađe unutar tvojih vrata. Ta i Jahve je šest dana stvarao nebo, zemlju i more i sve što je u njima, a sedmoga je dana počinio. Stoga je Jahve blagoslovio i posvetio dan subotni.” (Izlazak 20,10.11)

Riječi “stoga je ...” pokazuju da subota iz Moralnog zakona ne upućuje naš pogled na ono što će doći, nego na ono što je već bilo. Subota iz Zakona je uspomena na stvaranje, a ne na

sjenu niti na tijelo Kristovo. Da jest, Krist bi onda rekao: "Subota je stvorena radi mene."

Prema tome, jasno je da su osim subote iz Moralnog zakona, koja upućuje na prošlost, postojale i subote (zapazimo: subote) koje su upućivale na budućnost. O kakvim je to subotama riječ? O obrednim. O subotama iz obrednog zakona. A bilo ih je sedam. Obredne subote su bile prvi i posljednji dan Blagdana beskvasnih kruhova (Levitski zakonik 23,6-8), Pedesetnica (Levitski zakonik 23,15-21), Dan trubâ (Levitski zakonik 23,24.25), Dan pomirenja (Levitski zakonik 23,27-32) i prvi i posljednji dan Blagdana sjenicâ (Levitski zakonik 23,35. 36).

To su bili pomični blagdani i svake godine su padali u neki drugi dan u tjednu te je, primjerice, i srijeda mogla biti šabat, odnosno subota. I svaki drugi dan. Računanje tih subota ovisilo je o početku svete godine, koja se zasnivala na lunarnom kalendaru. Kad god su se te subote poklapale s tjednom subotom, odnosno sa subotom iz četvrte zapovijedi, onda se taj dan zvao "velikim danom", primjerice ona subota kad je Krist bio u grobu (Ivan 19,31).

Kao sjena, predlika ili svojevrsno obredno proročanstvo svi ti blagdani, odnosno sve te godišnje subote su ukinute smrću Gospodina Isusa Krista na križu. Zato je apostol Pavao i napi-

sao: “Prema tome, neka vas nitko ne osuđuje zbog jela ili pića, ili zbog godišnjih blagdana, ili mladaĳâ, ili subota!” (Kološanima 2,16)

Dakle, sve dok nije došla budućnost na koju su te obredne subote upućivale, one su postojale zajedno sa svim obredima. Kad je ta budućnost došla, kad je došao Krist, čije su one bile sjena, te subote su izgubile svaku važnost.

A što se tiče subote iz Moralnog zakona, iz četvrte zapovijedi, budući da ona upućuje na prošlost, na stvaranje, jasno je da će je biti sve dok bude te prošlosti. Ona se može poništiti tek ako se poništi stvaranje, čija je ona uspomena. Zato je Krist i rekao: “Jer, zaista, kažem vam, dok opstoji nebo i zemlja, ni jedna jota, ni jedna koprčica slova iz Zakona sigurno neće nestati, a da se sve ne ostvari.” (Matej 5,18)

Budući da Bog ne kani uništiti nebo i Zemlju, nego ih kani obnoviti, to je očito i iz riječi “ni jedna jota, ni jedna koprčica slova sigurno neće nestati”. Sasvim je prirodno da će se subota svetkovati i na novoj Zemlji.

I za taj logični zaključak nalazimo potvrdu u Božjoj riječi:

“Jer, kao što će nova nebesa i zemlja nova, koju ću stvoriti, trajati preda mnom – riječ je Jahvina – tako će vam ime i potomstvo trajati. Od mladaĳa do mladaĳa, od subote do subote,

dolazit će svi ljudi da se poklone pred licem mojim – govori Jahve.” (Izaija 66,22.23)

Koja je svrha te tako prijeporne zapovijedi, odnosno subote?

Rečeno je da je subota stvorena radi čovjeka. Ali u četvrtoj zapovijedi nije riječ samo o suboti, nego o cijelom tjednu, a subota je samo kruna stvaranja. Na temelju cjelokupnog biblijskog izvještaja može se slobodno reći da su svi dani stvaranja, zajedno sa subotom, stvoreni radi čovjeka. Stvaranje je, dakle, bilo podređeno onome koji je bio kruna stvaranja, odnosno čovjeku. I u tome je Božja ljubav. Zato i zapovijed počinje riječima: “Sjeti se da svetkuješ dan subotni. Šest dana radi i obavlja sav svoj posao.” Jednostavan dokaz za to je činjenica što se tjedan kao ciklus ne uklapa točno niti u solarnu godinu od 365 1/4 dana, niti u mjesec od 29 dana, razdoblje između uzastopnog ponavljanja iste Mjesečeve faze.

Budući da je čovjek stvoren na sliku Božju (Postanak 1,27), i to “malo manji od Boga”, kako kaže Psalam 8,6 u izvorniku, trebao je i u radu i u odmoru odražavati svojega Stvoritelja. Dakle, držanje te zapovijedi omogućuje čovjeku da se približi svojem Stvoritelju, a Stvoritelj će ga u tim trenucima, izdvojenima za odmor, blagoslov i posvećenje, okrijepiti, blagosloviti i po-

svetiti. I to je ljubav. O toj Gospodinovoj spremnosti čitamo u Knjizi proroka Izaije:

“Zadržiš li nogu da ne pogaziš subotu, i u sveti dan ne obavljaš poslove; nazoveš li subotu milinom a časnim dan Jahvi posvećen; častiš li ga odustajući od puta, bavljenja poslom i pregovaranja – tad ćeš u Jahvi svoju milinu naći, i ja ću te provesti po zemaljskim visovima, dat ću ti da uživaš u baštini oca tvog Jakova, jer Jahvina su usta govorila.” (Izaija 58,13.14)

Veliki blagoslovi čekaju, dakle, svakoga onoga tko ne čini što je njemu drago na Božji sveti dan, a subotu naziva milinom. Sâm Gospodar subote stoji iza svih tih obećanja i ona će se ispuniti u punini, jer Gospodnja usta su govorila.

I na kraju, dokaz više da je subota (šabat) zaista sedmi dan, da se u njezinu nazivu krije riječ “odmor” i da je vrlo starog podrijetla, može se naći u najraznovrsnijim jezicima širom svijeta. Pogledajmo samo neke od njih:

hebrejski (stari i suvremeni): **šabbat** (šabat)

stari sirijski: **šab-ba-tho** (šabat)

kaldejski sirijski (Kurdistan i Urumija, Perzija): **šap-tu** (šabat)

babilonski (3800 g. pr. Kr.): **sa-ba-tu** (šabat)

arapski (Zapadna Azija, Sjeverna i Zapadna Afrika): **as-sabat** (šabat)

staroarapski: **ši-jar** ('dan radosti')

malteški (Malta): **is-sibt** (šabat)

etiopski: **san-bat** (šabat)

koptski (Egipat): **pi sabbaton** (šabat)

tamašek (planinsko područje Atlas, Afrika): **a-hal es-sabt** (šabat)

kabile (Sjeverna Afrika, staronumijski): **ghas as-sebt** (šabat)

hausa (Srednja Afrika): **assebatu** (šabat)

hindustanski (Pakistan i Indija): **šamba** (šabat)

pašto (Afganistan): **šamba** (šabat)

pahlavi (staroperzijski): **šambid** ('najugodniji dan tjedna')

perzijski: **šambah** (šabat)

armenski: **šapat** (šabat)

kurdski (Kurdistan): **šamba** (šabat)

brduiki (Beludžistan): **šembe** (šabat)

gruzijski (Kavkaz): **šabati** (šabat)

suanijski (Kavkaz): **samntin** (šabat)

ingušetski (Kavkaz): **šatt** (šabat)

malajski (Malaja, Sumatra): **hari sabtu** (dan šabat)

javanski (Java): **saptoe** ili **saptu** (šabat)

dajak (Borneo): **sabtu** (šabat)

makasar (južni Celebes): **sattu** (šabat)

malagasi (Madagaskar): **al-sabotsi** (šabat)

svahili (Istočna ekvatorska Afrika): **as-sabt** (šabat)
mandingo (Zapadna Afrika): **sibiti** (šabat)
teda (Srednja Afrika): **es-sebdu** (šabat)
bornu (Srednja Afrika): **sibda** (šabat)
fulfulde (Srednja Afrika): **as-sebdu** (šabat)
logone (Srednja Afrika): **se-sibde** (šabat)
bagrima (Srednja Afrika): **sibbedi** (šabat)
maba (Srednja Afrika): **sab** (šabat)
turski (Turska): **jom-es-sabt** (dan šabat)
kazanjski tatarski (Istočna Rusija): **subbota** (šabat)

orma (Južna Etiopija): **zam-ba-da** (šabat)
kikongo (Zair): **sabbado** ili **kian-sbula** (šabat)
normanski francuski (10. i 11. st.): **sabbedi** (dan šabata)

latinski: sabbatum (šabat)
talijanski: sabato (šabat)
španjolski: sábado (šabat)
portugalski: sabbado (šabat)
francuski: samedi (šabat)
romanski (Španjolska, Katalonija): **dis-sapte** (dan šabat)

ukrajinski: subota (šabat)
ruski: subbota (šabat).

5. zapovijed

POŠTUJ OCA SVOGA I MAJKU SVOJU...

**“Poštuj oca svoga i majku svoju, da ima-
dneš dug život na zemlji koju ti dâ Jahve,
Bog tvoj.” (Izlazak 20,12)**

Nećemo reći ništa novo ustvrdimo li da je obitelj temeljna jedinica društva, njegov najjači temelj i najpovoljnija okolina za razvoj ljudskog bića. Ugrožena obitelj je ugroženo društvo. Raspad obitelji je prijetnja i opasnost društvu kao cjelini. Upravo zato je Bog i dao petu zapovijed. Njezinim držanjem se osigurava jedinstvo članova obitelji i omogućuje se skladan razvoj svakog člana pojedinačno. Time jačaju i sve ustanove u društvu koje su iz nje neposredno proizišle.

Djeca, po naravi stvari, kad-tad moraju otići iz obiteljskog gnijezda. To treba razumjeti i prihvatiti kao neizbježnost, ali to ne smije razoriti obiteljsko gnijezdo.

Držanje pete zapovijedi povezano je s velikim blagoslovom. To je jedan od najboljih rece-

pata za dug život. Kao nagrada za poštivanje roditelja nudi nam se i mogućnost da nam se produže dani na Zemlji.

S puno očinske ljubavi o tome nam piše i apostol Pavao: “Djeco, pokoravajte se svojim roditeljima u Gospodinu, jer je to pravedno. ‘Poštuj svoga oca i majku’ – to je prva zapovijed popraćena obećanjem: ‘da ti dobro bude i da dugo živiš na zemlji!’” (Efežanima 6,1-3)

U Poslanici Kološanima Pavao ponavlja tu misao: “Djeco, pokoravajte se u svemu svojim roditeljima, jer je to ugodno Gospodinu!” (Kološanima 3,20)

Bog je utemeljio obitelj i odredio je da ostvaruje Njegove nakane na Zemlji. Zato, kad apostol Pavao prenosi Božju volju i traži da djeca u svemu slušaju svoje roditelje, podrazumijeva se da su i sami roditelji u svemu već poslušni Bogu. Djeca mogu odreći poslušnost ocu i majci ako su odrasla i dovoljno svjesna da je ono što roditelji od njih zahtijevaju u suprotnosti s Božjom voljom. Sjetimo se samog Isusovog primjera:

“Dok je on još govorio narodu, stajahu vani njegova majka i njegova braća. Željeli su s njim govoriti. Netko mu reče: ‘Evo, vani stoje tvoja majka i tvoja braća i žele s tobom govoriti.’ A on onome koji mu to javi odgovori: ‘Tko je mo-

ja majka, i tko su moja braća?’ I pruži ruku prema svojim učenicima te reče: ‘Evo moje majke i moje braće! Tko god, naime, vrši volju moга nebeskog Oca, on je moj brat, moja sestra i majka.’” (Matej 12,46-49)

Kazali smo da je Isus svih deset zapovijedi sveo na dvije, koje se mogu izraziti riječima: **Ljubi Gospodina i ljubi bližnjega**. Od bližnjih su nam, svakako, najbliži roditelji. Njih moramo ponajprije ljubiti. Ne smijemo ih prestati ljubiti niti ako nisu “u Gospodinu”. Ljubav prema njima ne smije biti nimalo umanjena ako ih ne poslušamo u onome čime nas žele odvojiti od Gospodina. Tada moramo stati uz Gospodina.

I sâm Isus je to rekao: “Da, došao sam da rastavim sina od njegova oca, kćerku od njezine majke i snahu od njezine svekrve. Čovjeku će biti neprijatelji njegovi ukućani. – Tko više ljubi oca ili majku nego mene, nije me dostojan. Tko više ljubi sina ili kćer nego mene, nije me dostojan.” (Matej 10,35-37)

Kad roditelji, koji nisu “u Gospodinu”, postanu neprijatelji svoje djece koja su “u Gospodinu”, ni tada ih djeca ne smiju prestati ljubiti. Sjetimo se da je Isus rekao: “Ljubite svoje neprijatelje i molite za one koji vas progone.” (Matej 5,44)

Čak i u takvim okolnostima, rastavljeni od svojih roditelja zbog vjere u Boga, moramo misliti na njih, jer bi u suprotnom naša vjera bila u opasnosti. To nam najbolje potvrđuje apostol Pavao: “Ako se tko za svoje, osobito za ukućane, ne brine, zanijekao je vjeru; gori je od nevjernika.” (1. Timoteju 5,8)

Kao i sve druge zapovijedi iz Zakona, i ta je zapovijed u Isusovo doba bila dovedena u pitanje od onih koji nisu mnogo marili za svoje roditelje, a istodobno su htjeli sačuvati ugled u društvu, posebice u crkvenim krugovima. Dok su svoje ostarjele i nemoćne roditelje prepuštali gladi i neimaštini, istodobno su izdvajali prilog za crkvu, koji, navodno, zbog svetosti nisu smjeli dati roditeljima. Takvo ponašanje, koje je već preraslo u običaj, Isus je žestoko osudio:

“On im odgovori: ‘A zašto vi kršite Božju zapovijed zbog svoje predaje? Jer Bog je rekao: Ispuni svoje dužnosti prema ocu i majci! i Tko prokune oca ili majku, neka se smrću kazni! A vi kažete: Tko god rekne ocu ili majci: Ono čime bih ti mogao pomoći posvetni je dar, taj je sigurno slobodan od dužnosti prema ocu ili majci. Tako ukidoste zapovijed Božju zbog svoje predaje. Licemjeri! Lijepo je o vama prorokovao Izaija rekavši: Ovaj me narod štuje usnama, a srce mu je daleko od mene. Uzalud misli da

me štuje dok naučava kao moju nauku zapovijedi ljudske.’” (Matej 15,3-9)

Nijedna ljudska zapovijed i nijedan običaj ne smiju ukinuti ovu zapovijed.

6. zapovijed

NE UBIJ

“Ne ubij!” (Izlazak 20,13)

Bît ove zapovijedi vezana je uz vrijednost ljudskog bića i njegova života, a to se najbolje može razumjeti u svjetlosti stvaranja. Pogledajmo stoga biblijski izvještaj o stvaranju čovjeka:

“I reče Bog: ‘Načinimo čovjeka na svoju sliku, sebi slična, da bude gospodar ribama morskim, pticama nebeskim i stoci – svoj zemlji – i svim gmizavcima što puze po zemlji!’ Na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvori, muško i žensko stvori ih. I blagoslovi ih Bog i reče im: ‘Plodite se i množite i napunite zemlju, i sebi je podložite! Vladajte ribama u moru i pticama u zraku i svim živim stvorovima što puze po zemlji!’” (Postanak 1,26-28)

Što bi to značilo: “Na svoju sliku stvori Bog čovjeka”? Ima raznih tumačenja ovoga retka. Međutim, čovjek je stvoren potpuno drukčije od dotadašnjeg stvaranja. Do toga je trenutka Krist, kao stvaralačka Riječ, samo izgovarao nazive svega onoga što je želio stvoriti i tako stvorenja

dovodio u postojanje. A tad se dogodilo nešto veličanstveno, od čega je stanovnicima ostalih svjetova, koji su usklicima i pjesmom pozdravljali radanje novoga planeta, zacijelo zastao dah. Riječ je postala tijelo. Prvi put u povijesti Zemlje. Krist se spustio na stvorenu Zemlju u obličju čovjeka da bi stvorio čovjeka. To nam potvrđuju riječi: “Na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvori, muško i žensko stvori ih.” (Postanak 1,27)

Drugim riječima, Bog je uzeo onakvo obličje kakvo je u tome trenutku htio stvoriti. A i tijelo kakvo je htio stvoriti i kakvo je stvorio pokazuje da je Bog Osoba i da ima osobni oblik. Sjetimo se da je o Isusu rečeno da je “savršena slika Boga nevidljivoga” (Kološanima 1,15) i da je On “odsjev njegova sjaja i otisak njegove bîti” (Hebrejima 1,3).

Velika je razlika između stvaranja životinja i stvaranja čovjeka. Kad je stvarao životinje, Bog je zapovjedio zemlji da “izvede živa bića” (Postanak 1,24).

Stvarajući čovjeka, Bog šuti. Saginje se. Pruža ruke. Uzima zemaljski prah. Prikuplja zemlju. Daje joj obličje. Svoje obličje. Obličje koje je u tome trenutku imao.

“I u nosnice mu udahne dah života. Tako postane čovjek živa duša.” (Postanak 2,7)

U tome trenutku zakucalo je čovjekovo srce. Prostrujio je život kroz njegovo tijelo. Otvorile su mu se oči i on je nad sobom mogao vidjeti svojega Stvoritelja. A mogao Ga je vidjeti, jer je Stvoritelj bio u ljudskom obličju. Da je bio u božanskom obličju, okružen svojom nebeskom slavom, ne bi Ga mogao vidjeti, jer Ga ni anđeli nikada takvog nisu vidjeli. “Boga nitko nikada nije vidio...” (Ivan 1,18)

Stoljećima poslije, imajući na umu trenutak stvaranja, psalmist će nadahnuto zapisati: “Pa što je čovjek da ga se spominješ, sin čovječji te ga pohodiš? Ti ga učini malo manjim od Boga, slavom i sjajem njega okruni.” (Psalam 8,5.6)

U hebrejskom izvorniku Staroga zavjeta stoji: malo manjega od Boga. I mnogim prijevodi-
ma koji su izišli iz grčkog prijevoda Staroga zavjeta, Septuaginte, stoji da smo načinjeni malo manji od anđela. David je svakako bio pod nadahnućem Svetoga Duha kad je pisao te stihove. On nije običan pjesnik koji se prepušta mašti. Prevoditelji Septuaginte nisu bili pod takvim nadahnućem pa su vjerojatno htjeli ublažiti tu strašnu usporedbu čovjeka s Bogom, jer ona po njihovom mišljenju donekle ponižava Boga, a čovjeka previsoko uzdiže.

Trenutak stvaranja bio je trenutak kad je čovjek bio malo manji od Boga, odnosno kad je

Bog bio malo veći od čovjeka. Tada su imali isto obličje. Ljudsko obličje. Samo što je čovjek bio stvorenje, a Bog – Stvoritelj.

Sad možemo potpuno razumjeti vrijednost čovjeka. Ali i značenje zapovijedi “Ne ubij!” Ubiti čovjeka značilo bi ubiti Boga!

Prvo ubojstvo dogodilo se na samom početku povijesti čovječanstva. Pogledajmo i taj izvještaj:

“Poslije rodi Abela, brata Kajinova; Abel postane stočar, a Kajin zemljoradnik. I jednog dana Kajin prinese Jahvi žrtvu od zemaljskih plodova. A prinese i Abel od prvine svoje stoke, sve poizbor pretilinu. Jahve milostivo pogleda na Abela i njegovu žrtvu, a na Kajina i žrtvu njegovu ni pogleda ne svrati. Stoga se Kajin veoma razljuti, i lice mu se namrgodi. I Jahve reče Kajinu: ‘Zašto si ljut? Zašto ti je lice namrgodeno? Jer ako pravo radiš, vedrinom odsijevaš. A ne radiš li pravo, grijeh ti je kao zvijer na pragu što na te vreba; još mu se možeš oduprijeti.’ Kajin pak reče svome bratu Abelu: ‘Hajdemo van!’ I našavši se na polju, Kajin skoči na brata Abela te ga ubi.” (Postanak 4,2-8)

Brat je ubio brata! Kajin Abela. U čemu je bila Abelova krivnja? Ni u čemu. Abel je bio nevin. Zašto ga je onda Kajin ubio? Zato što “Jahve milostivo pogleda na Abela i njegovu žr-

tvu, a na Kajina i žrtvu njegovu ni pogleda ne svrati.” Prema tome, ruka ubojice, koja je bila podignuta na Abela, bila je zapravo podignuta na Gospodina. Ubojstvo Abela bio je pokušaj ubojstva Boga. Tako je sa svakim ubojstvom. U svim vremenima. Upravo zbog toga je ta zapovijed tako stroga. Jer su posljedice strašne.

Netko će možda pomisliti da je čovjek padom u grijeh izgubio Božju sliku i sve vrijednosti koje je to podrazumijevalo te da takvo shvaćanje šeste zapovijedi nema temelja. Međutim, koliko čovjek zaista vrijedi, najbolje je pokazao golgotski križ. Sin Božji na križu Golgote. Sâm Krist je najavio svoju smrt: “Bog je tako ljubio svijet da je dao svoga jedinorođenog Sina da ne pogine ni jedan koji u nj vjeruje, već da ima život vječni.” (Ivan 3,16)

Čovjek je, dakle, biće za čiji je život Bog dao život svojega Sina, Gospodina Isusa Krista. Zato je čovjekov život tako dragocjen. Jer je izjednačen sa životom Gospodina Isusa Krista. I zato ga je Bog zaštitio tom zapovijedi.

Međutim, ta zapovijed ne štiti čovjeka samo od fizičkog uništenja. Sjetimo se da je Isus rekao da je samo ljubav izvršenje Zakona. Prema tome, sve što nije ljubav, povreda je Zakona. I povreda samoga Boga Stvoritelja. Napad na samoga Boga. To se svakako odnosi i na tu za-

povijed. I možda ponajprije na nju. To najbolje potvrđuju Isusove riječi izrečene u Govoru na gori:

“Čuli ste da je rečeno starima: ‘Ne ubij! Tko ubije, bit će odgovoran sudu.’ A ja vam kažem: Svatko tko se ljuti na svog brata bit će odgovoran sudu. A tko rekne svome bratu: ‘Raka!’, bit će odgovoran Velikom vijeću. A tko ga nazove ‘luđakom’, odgovarat će za to u ognju paklenom. Dakle: ako doneseš dar svoj na žrtvenik i tu se sjetiš da ti brat ima nešto protiv tebe, ostavi dar tu pred žrtvenikom, hajde i najprije se izmiri s bratom, pa onda dođi i prinesi dar svoj!” (Matej 5,21-24)

Sve što nije ljubav prema Bogu i prema bližnjima, ruka je podignuta na Boga i na bližnjega.

7. zapovijed

NE UČINI PRELJUBA

“Ne učini preljuba!” (Izlazak 20,14)

U nekim drugim prijevodima Biblije, u Lutherovom, primjerice, ova zapovijed je prevedena riječima: “Nemoj kršiti brak.” I to je zaista njezino pravo značenje.

I ona je stroga, ali istodobno puna ljubavi. To je zato što je brak svetinja. A zašto je svetinja? Zato što ga je uspostavio Onaj tko je svet. Kao i subotu, Bog je uspostavio brak još u Raju. Koliko je ta zajednica sveta, pokazuje i to što se o njoj u svetom Božjem zakonu ne govori samo u sedmoj, već i u desetoj zapovijedi, u kojoj se, među ostalim, kaže: “Ne poželi žene bližnjega svoga.” (Izlazak 20,17)

Biblijski izvještaj kaže da i muškarac i žena nose božanski lik iako nisu stvoreni odjednom i na isti način: “Na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvori, muško i žensko stvori ih.” (Postanak 1,27)

Najprije je stvoren muškarac, Adam, a onda je stvorena žena. S malim vremenskim razma-

kom. Dano je vrijeme da Adam poželi druga. Stvoritelj je gledao i vidio da je Adam, kad su sva stvorenja kojima je nadjenao ime u parovima prošla kraj njega, ostao sâm. Vjerojatno i pomalo žalostan. Čovjek nije imao nikoga sličnog sebi kome bi nadjenao ime. Stoga je Bog rekao: "Nije dobro da čovjek bude sam: načinit ću mu pomoć kao što je on." (Postanak 2,18)

Toga trenutka stvaranje je nastavljeno: "Tada Jahve, Bog, pusti tvrd san na čovjeka te on zaspao, pa mu izvadi jedno rebro, a mjesto zatvori mesom. Od rebra što ga je uzeo čovjeku napravi Jahve, Bog, ženu pa je dovede čovjeku." (Postanak 2,21.22)

Zapazimo riječi: "pa je dovede čovjeku". U tome trenutku između muškarca i žene uspostavljena je dvostruka veza. Najprije je to bila genetska srodnost, jer je Eva stvorena od dijela Adamova tijela, a sad je to i duhovna veza, jer je sâm Bog doveo Evu Adamu. "Nato čovjek reče: 'Gle, evo kosti od mojih kostiju, mesa od mesa mojega! Ženom neka se zove, od čovjeka kad je uzeta!'" (Postanak 2,23)

Usljedio je Stvoriteljev blagoslov: "I blagoslovi ih Bog i reče im: 'Plodite se i množite i napunite zemlju, i sebi je podložite!'" (Postanak 1,28) Očito, bio je to blagoslov vjenčanja. Prvi brak. Sveta veza.

Stvoreni prema Božjoj promisli, Adam i Eva su bili “jedno tijelo” (Postanak 2,24; Matej 19,5). Ne samo jedno tijelo, oni su bili i jedna Crkva, jer je Krist bio s njima. Na taj zaključak upućuju riječi samoga Krista, koje će On stoljećima nakon toga, opet u ljudskom liku, reći svojim slušateljima: “Jer gdje su dvojica ili trojica sabrana radi mene, tu sam ja među njima.” (Matej 18,20)

Eva je bila spremna slušati muža kao Gospodina, zato što je Adam bio glava svojoj ženi time što je bio malo manji od Boga. Adam je, pak, kao muž svim srcem ljubio svoju ženu kao samoga sebe, jer je ona bila dio njega. “Tko svoju ženu ljubi, ljubi samoga sebe.” (Efežanima 5,28) A oboma zajedno glava je bio Krist, jer je On glava Crkve. Tu misao, koja je u raju našla svoju punu, pravu i najčišću utjelovljenost, nalazimo kod apostola Pavla:

“Žene neka se pokoravaju svojim muževima kao Gospodinu, jer je muž glava žene kao što je i Krist glava Crkve – on, Spasitelj svoga Tijela! Štoviše, kao što je Crkva pokorna Kristu, tako neka budu i žene u svemu svojim muževima! Muževi, ljubite svoje žene kao što je i Krist ljubio Crkvu, i sam sebe predao za nju, da je posveti čisteći je u kupelji vode uz pratnju riječi...” (Efežanima 5,22-26)

Krist je, dakle, vjenčao Adama i Evu, ali u duhovnom smislu i On se vjenčao njima kao svojom Crkvom. Bila je to prava svadbena svečanost. Tako je bilo na početku ljudske povijesti, tako će biti i na kraju. Biblija upravo počinje i završava svadbenom svečanošću. O posljednjem, vječnom sjedinjenju Krista sa svojom Zaručnicom piše prorok Ivan s Patmosa:

“Veselimo se, kličimo od veselja i zahvalimo Bogu, jer dođe Janjetova svadba! Njegova se zaručnica opremila; dano joj je da se obuče u blistav, čist lan! Lan, zapravo, označuje pravedna djela svetih. Tada mi anđeo reče: ‘Piši: Blago onima koji su pozvani na Janjetovu svadbenu gozbu!’ I nadoda: ‘Ove su riječi istinite riječi Božje.’” (Otkrivenje 19,7-9)

Sve što izlazi iz toga svetog okvira, prekršaj je ove zapovijedi. Čak i pogled sa željom. Zato je ova zapovijed našla mjesta i u Isusovom Govoru na gori: “Čuli ste da je rečeno starima: ‘Ne čini preljuba!’ A ja vam kažem da je svaki koji s požudom pogleda ženu već – u svom srcu – s njom učinio preljub.” (Matej 5,27.28)

Raj je bio dom naših praroditelja jer je s njima bio Bog. Da bi naš dom danas bio raj, u njemu mora biti Bog. “Ako Jahve kuću ne gradi, uzalud se muče graditelji. Ako Jahve grad ne čuva, uzalud stražar bdi.” (Psalam 127,1)

8. zapovijed

NE UKRADI

“Ne ukradi!” (Izlazak 20,15)

I ova zapovijed je kratka i jasna. Gotovo da joj ne treba nikakvo tumačenje. Svatko zna da se ono što je tuđe ne smije uzimati ni prisvajati bez vlasnikova dopuštenja. I lopov to zna. Da ne zna, ne bi se skrivao, ne bi se maskirao, ne bi čak ni planirao krađu. Jednostavno bi ušao tamo gdje kani nešto uzeti, i čudio bi se ako bi ga netko u tome sprječavao. A to što lopov zna da je nečasno to što čini, samo je dokaz – i to vrlo jak – da je pri stvaranju čovjeka Božji zakon upisan u njegov um. Tragovi toga zapisa, dakle, još uvijek postoje. Grijeh ga još uvijek nije uspio u potpunosti izbrisati.

Što sve može obuhvatiti ova zapovijed? Teško da bismo ikada došli do kraja ako bismo počeli sve nabrajati. Zato je i tako kratka. Ne kradi! I time je pokriveno sve ono što je tuđe. Njome su obuhvaćeni čak i prekršaji drugih zapovijedi, jer bi se i oni mogli nazvati krađom. Ako, primjerice, prema prvoj zapovijedi nedovoljno

odajemo čast, slavu i hvalu jedinome Bogu, onda taj dio časti, slave i hvale prisvajamo ili sebi ili nekom drugom “bogu” kojega smo izmislili i kakav god oblik da smo mu dali. Tako bi se mogle shvatiti i riječi apostola Pavla, koje se odnose na one koji su upoznali Boga i Njegovu dobrotu, ali Ga nisu proslavili u svojem srcu niti su Mu zahvalili:

“Jer iako su upoznali Boga, nisu mu iskazali ni slavu ni zahvalnost kao Bogu. Naprotiv, postali su isprazni u mislima svojim i njihovo je nerazumno srce potamnijelo. Umišljajući da su mudri, postali su ludi te su zamijenili slavu besmrtnoga Boga kipovima, to jest slikama smrtnog čovjeka, ptica, četveronožaca i gmazova.” (Rimljanima 1,21.23)

Slično se može reći i za prekršaj druge i treće zapovijedi. Ako se ne klanjamo samo Bogu, nego se klanjamo slikama i kipovima, ako uzalud uzimamo Njegovo ime, i to je svojevrsna krađa. To je zakidanje Boga za dio slave, hvale, zahvalnosti i časti koje smo odali drugome, a ne Njemu.

Nemaran, nehajan i sebičan odnos prema suboti, kao danu koji je Bog posvetio i rekao: “Zadržiš li nogu da ne pogaziš subotu, i u sveti dan ne obavljaš poslove...” (Izaija 58,13), također je prisvajanje onoga što nije naše. Tu bi možda

najbolje pristajale riječi iz naroda da tako “krademo Bogu dane”.

U opisu pete zapovijedi vidjeli smo, iz Kristovih riječi, kako su ljudi potkradali svoje stare i nemoćne roditelje time što su im uskraćivali materijalnu pomoć opravdavajući se da su upravo taj dio već namijenili Bogu.

Kršenje šeste zapovijedi “Ne ubij” prisvajanje je prava na nečiji život. A nitko nema to pravo. Ni naš život nije u našoj vlasti, a kamoli tuđi.

Gaženje sedme zapovijedi, koja čuva i naš i tuđi brak, upravo je obostrana krađa. S jedne strane pokraden je tuđi brak za bračnog druga i njegovu ljubav, a s druge strane naš brak, jer smo sebe oteli našem bračnom drugu i uskraćili mu ljubav.

“Ne svjedoči lažno na bližnjega svoga!” (Izlazak 20,16) deveta je zapovijed. I lažno svjedočenje ima dvostruke posljedice. Ono ruši tuđi i naš ugled. I to je krađa.

Deseta zapovijed je dana da bi se krađa suzbila u korijenu, jer kaže: “Ne poželi ... išta što je bližnjega tvoga!” (Izlazak 20,17)

Što bismo onda mogli zaključiti o ovoj zapovijedi? Ono isto što i na početku: Ne kradi!

Ili: “Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe.” (Marko 12,31)

9. zapovijed

NE SVJEDOČI LAŽNO...

“Ne svjedoči lažno na bližnjega svoga!”
(Izlazak 20,16)

Rekli smo da je Bog trećom zapovijedi u Zakonu zaštitio svoje ime, a time i svoj ugled, čast i dostojanstvo. Osmom zapovijedi Bog želi zaštititi ime našega bližnjeg, a time i njegov ugled, čast i dostojanstvo. Poštujući tu zapovijed, istodobno štitimo svoje ime, svoj ugled, svoju čast i svoje dostojanstvo. Jer svako lažno svjedočenje na bližnjega lažno je svjedočenje na nas same. Ne možemo lažući krnjiti ugled bližnjega, a istodobno ne krnjiti svoj ugled. Ne možemo blatiti druge, a da nam ruke, ili barem rukavice (činimo li to u rukavicama) ostanu čiste. Netko je dobro rekao da kad na nekoga upiremo prstom optužujući ga, tri prsta u istome trenutku pokazuju na nas.

Da bismo mogli znati svu težinu ove zapovijedi, moramo najprije znati tko je otac laži. Ako to znamo, znat ćemo čija su djeca oni kojima istina nije sveta i čijim su duhom nadahnuti.

Osudjujući jednom prigodom svoje nevjerne i nepokorne slušatelje, Isus im je otkrio tko je njihov otac: “Vi imate đavla za oca i hoćete da vršite želju oca svoga. On bijaše ubojica ljudi od početka i nije stajao čvrsto u istini, jer u njemu nema istine. Kad god govori laž, govori svoje vlastito, jer je lažac i otac laži.” (Ivan 8,44)

Prema tome, onaj tko laže, izravno krši ovu i prvu zapovijed, jer mu Bog nije više Otac. Znajući to, možemo samo zamisliti kako Bog gleda na laž. Ali ne trebamo zamišljati. I tu imamo biblijsku objavu:

“Šest je stvari koje Gospod mrzi, a sedam ih je gnusoba njegovu biću: ohole oči, lažljiv jezik, ruke koje proljevaju krv nevinu, srce koje smišlja grešne misli, noge koje hitaju na zlo, lažan svjedok koji širi laži, i čovjek koji zameće svade među braćom.” (Izreke 6,16-19)

Božji gnjev kad-tad sustiže lažnog svjedoka. Jer u laži su kratke noge. Ne mogu uteći. Tako kaže narod. Slično kaže i Božja riječ: “Lažljiv svjedok ne ostaje bez kazne, i tko širi laži, neće uteći.” (Izreke 19,5)

Mnogi se služe lažima zbog nepravednog dobitka, nesvjesni da je i to jedan od smrtnih grijeha: “Blago stečeno jezikom lažljivim nestalna je ispraznost onih koji traže smrt.” (Izreke 21,6)

Takvi neće ući u grad spasenja, u nebeski Jeruzalem, jer stoji zapisano: “Ništa nečisto nikada neće u nj ući”: nijedan koji čini što je odurno i lažno, već samo oni ‘koji stoje upisani’ u Janjetovoj ‘knjizi života.’” (Otkrivenje 21,27)

Stoga smo pozvani odbaciti laž: “Zato odbacite laž i ‘govorite istinu svaki sa svojim bližnjim’, jer smo udovi jedni drugih!” (Efežanima 4,25)

Isus je rekao da je On put, istina i život (Ivan 14,6). Prema tome, onaj tko krši ovu zapovijed, ide putom laži koji vodi u smrt.

10. zapovijed

NE POŽELI...

“Ne poželi kuće bližnjega svoga! Ne poželi žene bližnjega svoga; ni sluge njegova, ni sluškinje njegove, ni vola njegova, ni magarca njegova, niti išta što je bližnjega tvoga!” (Izlazak 20,17)

Na prvi pogled možda izgleda da je ova zapovijed manje važna u odnosu na druge. Ili čak da uopće nije važna. Malo se o njoj govori. Rijetko se navodi. Ali nije tako. Ona je vrlo važna. Prekršaj te zapovijedi slobodno možemo nazvati “startnom pozicijom za smrt”. Od nje se polazi u smrt. Jer evo što kaže apostol Jakov: “... svakoga napastuje njegova vlastita požuda. Ona ga izvlači i mami. Zatim požuda, pošto začne, rađa grijeh, a grijeh, kad je gotov, rađa smrt.” (Jakov 1,14.15)

Želja – grijeh – smrt.

Sve počinje željom, a završava smrću. Ono između zove se grijeh. Zato zapovijed kaže: Ne poželi! Ali zapazimo nešto vrlo zanimljivo. Ta zapovijed nas ne ograničava u potpunosti. Ona

samo kaže: “Ne poželi ... išta što je bližnjega tvoga!” Dakle, samo bližnjega. Prema tome, ono što ne pripada bližnjemu, možemo poželjati. A to što ne pripada bližnjemu, pripada Bogu. Ono što je Božje, dakle, možemo poželjati. I trebamo poželjati. I na našu sreću ono nam se još i nudi da ga poželimo. Sjetimo se Isusovih riječi: “Zato najprije tražite kraljevstvo Božje i njegovu pravednost, a to će vam se nadodati!” (Matej 6,33)

Zatim kaže: “Molite, i dat će vam se! Tražite, i naći ćete! Kucajte, i otvorit će vam se!” (Matej 7,7)

I čudi se: “A tko bi od vas, koji je otac, ako bi ga sin zamolio kruha, pružio mu kamen? Ili ako bi ga zamolio ribu, pružio mu mjesto ribe zmiju? Ili ako bi ga zamolio jaje, pružio mu štipavca? Dakle: ako vi, premda ste zli, možete davati svojoj djeci dobre darove, koliko će više Otac nebeski dati Duha Svetoga onima koji ga mole!” (Luka 11,11-13)

Dakle, kao što od zemaljskog oca smijemo tražiti i možemo očekivati ono što nam treba, tako i od nebeskog Oca smijemo tražiti i možemo očekivati dobre darove. I to još veće.

Kao kršćani svjesni smo da nam je Bog dao ono što Mu je najmilije: “Da, Bog je tako ljubio svijet da je dao svoga jedinorođenoga Sina da

ne pogine ni jedan koji u nj vjeruje, već da ima život vječni.” (Ivan 3,16)

Budući da nam je Bog dao ono što Mu je najmilije, spreman je sve nam darovati: “On koji čak nije poštedio vlastitog Sina, već ga predao za sve nas, kako nam neće dati sve ostalo s njime?” (Rimljanima 8,32)

U davanju se pokazala spasonosna milost Božja. Ne u uzimanju. I ona ima određeni cilj: “Baš se tim očitova milost Božja u svoj spasiteljskoj snazi za sve ljude, da nas odgaja da se odrečemo bezbožnosti i svjetskih požuda te živimo umjereno, pravedno i pobožno u ovom svijetu kao ljudi koji iščekuju blaženo ispunjenje nade, naime, pojavu sjaja velikoga Boga, našega Spasitelja, Isusa Krista.” (Titu 2,11-13)

Samo onaj tko je podignuo pogled prema Nebu, čekajući blaženu nadu i pojavu sjaja velikoga Boga i Spasitelja našega Isusa Krista, može se odreći bezbožnosti i želja ovoga svijeta. Samo takav neće poželjeti ništa što je bližnjega njegova!

DESET ZAPOVIJEDI U NOVOM ZAVJETU

Unatoč Isusovoj izričitoj izjavi da nije došao ukinuti Zapovijedi, nego ih ispuniti, neki smatraju da su one samo dio Staroga zavjeta i da se ne mogu naći u Novom zavjetu. Pogledamo li pomniji, vidjet ćemo da većinu zapovijedi Isus navodi. One koje On ne navodi, možemo naći kod Njegovih sljedbenika, što je vrlo važno, jer i to pobija tvrdnju bezakonika da su apostoli nakon križa odbacili Zakon kao nepotreban teret. Tako pada u vodu njihova tvrdnja da je Isus na križu ukinuo Zapovijedi.

Prva zapovijed

“Isus odgovori: ‘Prva glasi: Čuj, Izraele: Gospodin Bog naš jest jedini Bog. Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim, svom dušom svojom, svom pameti svojom i svom snagom svojom!’” (Marko 12,29.30)

Kao što vidimo, prvu zapovijed Isus tako i naziva – prvom. Točnije, prvom od svih. To znači da i dalje postoji prva te da i dalje postoje

sve ostale zapovijedi. Prema tome, niti je On ukinuo prvu, niti je ukinuo sve ostale zapovijedi. Da je kojim slučajem ukinuo sve ostale, a samo prvu ostavio, onda bi prvu zapovijed vjerojatno nazvao “jedinom preostalom”.

Druga zapovijed

“Budući da potječemo od Boga, ne smijemo držati da je Božanstvo slično zlatnoj, srebrnoj ili kamenoj stvari – tvorevini ljudskog umijeća i mašte.” (Djela 17,29)

To su riječi apostola Pavla. Obratimo pozornost na njih. Mi smo rod Božji. To znači da smo podignuti na razinu odakle bi svako naše pogrešno mišljenje o Bogu značilo naš duhovni pad. Neizbježiv pad. Jer ako imamo pogrešno mišljenje o Bogu, nismo u rodu s Njim. Zato ne smijemo držati da je Božanstvo slično zlatnoj, srebrnoj ili kamenoj stvari. Nismo u rodu sa zlatom, srebrom ili kamenom. Rod smo Božji.

Treća zapovijed

“Pazite! Dolazi Gospodin sa svojim svetim Desettisućama da sudi svima i da kazni sve bezbožnike za sva njihova bezbožna djela koja bezbožno počinise i za sve uvredljive riječi koje

oni, bezbožni grešnici, izgovoriše protiv njega!” (Juda 14.15)

Tako je, prema riječima apostola Jude, govorio Henok, sedmi patrijarh poslije Adama, gledajući u viziji Kristov drugi dolazak. To znači da je ta zapovijed bila poznata znatno prije Sinaja, od samoga početka povijesti čovječanstva, i da će vrijediti do Kristova drugog dolaska. Da je ukinuta, kako bi to željeli protivnici Zakona, onda bi svakako bilo rečeno dokle je vrijedila. Ako je vrijedila do križa, a na križu je ukinuta, onda su od križa pa do Kristovog drugog dolaska oslobođeni suda svi oni koji su govorili protiv Njega. Štoviše, ne mogu se smatrati ni “bezbožnim grešnicima”. Čudne li filozofije! Još će se smatrati pravednima za ružne riječi protiv Boga!

Četvrta zapovijed

“Tada im nastavi: ‘Subota je stvorena radi čovjeka, a ne čovjek radi subote. Stoga je Sin Čovječji gospodar i subote.’” (Marko 2,27.28)

To su riječi Gospodina Isusa Krista, Gospodara subote: subota je stvorena radi čovjeka! Prema tome, napad na subotu ima dvostruki karakter – to je napad na Gospodara subote i napad na čovjeka zbog kojega je subota stvore-

na. Niti se želi dobro Gospodaru, niti se želi dobro čovjeku. A budući da napad dolazi od čovjeka, znači da ni napadač sâm sebi ne želi dobro. Koji um može shvatiti to bezumlje?!

Peta zapovijed

“Poštuj oca i majku!” (Matej 19,19)

Šesta zapovijed

“Ne ubij!” (Matej 19,18)

Sedma zapovijed

“Ne čini preljuba!” (Matej 19,18)

Osma zapovijed

“Ne ukradi!” (Matej 19,18)

Deveta zapovijed

“Ne svjedoči lažno!” (Matej 19,18)

Deseta zapovijed

“Ne poželi!” (Rimljanima 7,7)

Petu, šestu, sedmu, osmu i devetu zapovijed našli smo i kod Krista, desetu kod apostola Pavla. Doduše, možemo i desetu naći kod Krista u Njegovu Govoru na gori: “Čuli ste da je rečeno starima: ‘Ne čini preljuba!’ A ja vam kažem da je svaki koji s požudom pogleda ženu već – u svom srcu – s njom učinio preljub.” (Matej 5,27.28) Ali naveli smo Pavla, jer je on izravno navodi.

Sve to nam pokazuje da Zakonodavac nikad nije dvojio o svojem Zakonu. Niti o jednoj kovrčici iz Zakona. Čitali smo: “Zakon je bez sumnje svet, a zapovijed i sveta, i pravedna, i dobra.” (Rimljanima 7,12) Zakon odražava Zakonodavčevu svetost, pravednost i dobrotu. Bezakonici ne mare za to. Dvojeći o postojanju Zakona, nisu ni svjesni da dvoje o postojanju samoga Zakonodavca i Njegove svetosti, i pravednosti i dobrote. Nažalost, na svoju štetu i na svoju pogibelj.

KRISTOV ODNOS PREMA ZAKONU

Kakav je bio Kristov odnos prema Zakonu, najbolje se može zaključiti na temelju Njegovih izjava danih u različitim povodima i u različitim prigodama. Svima onima koji su pogrešno shvatili Njegovu misiju, sâm Krist kaže:

“Nemojte misliti da sam došao ukinuti Zakon i Proroke! Ne dođoh da ih ukinem, već da ih ostvarim. Jer, zaista, kažem vam, dok opstoji nebo i zemlja, ni jedna jota, ni jedna koprčica slova iz Zakona sigurno neće nestati, a da se sve ne ostvari. Stoga, tko god prekrši i jednu od ovih i najmanjih zapovijedi i nauči druge da tako rade, bit će najmanji u kraljevstvu nebeskom; dok će onaj koji ih bude vršio i naučavao biti velik u kraljevstvu nebeskom.” (Matej 5,17-19)

Ni pitanje koja je zapovijed najveća u Zakonu nije ostalo bez odgovora:

“Tada se približi neki književnik koji je čuo njihovu prepirku. Videći da im je dobro odgovorio, upita ga: ‘Koja je prva od svih zapovijedi?’ Isus odgovori: ‘Prva glasi: Čuj, Izraele: Gos-

podin Bog naš jest jedini Bog. Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim, svom dušom svojom, svom pameti svojom i svom snagom svojom! Druga je ova: Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe! Druge zapovijedi veće od ovih nema.” (Marko 12,28-31)

Prema Kristovim riječima, važnost tih zapovijedi je velika: “O tim dvjema zapovijedima ovisi sav Zakon i Proroci.” (Matej 22,40)

Nikakva kušnja nije mogla zbuniti Isusa. I tada je isticao važnost Zakona: “Tada, najednput, ustade neki učitelj Zakona te ga zapita, u nakani da ga kuša: ‘Učitelju, što moram činiti da baštinim život vječni?’ ‘Što stoji – odgovori mu – pisano u Zakonu? Što tamo čitaš?’ ‘Ljubi Gospodina Boga svoga – odgovori – svim srcem svojim, svom dušom svojom, svom snagom svojom i svom pameću svojom a svoga bližnjega kao samoga sebe!’ Reče mu Isus: ‘Pravo si odgovorio! To vrši pa ćeš živjeti!’” (Luka 10,25-28)

Držanje zapovijedi je prijeko potrebno za ulazak u vječni život, jer samo ono pokazuje da je vjera živa. Tako možemo zaključiti da je poslušnost, odnosno držanje Božjeg zakona, uvjet spasenja. Znam da se neki kršćani neće složiti s time i da će ga opisati kao puki legalizam, ali oni vjerojatno nisu čitali Kristove riječi što ih je

uputio nekom mladom čovjeku, ili ih barem nisu razumjeli:

“‘Zašto me pitaš o onome što je dobro? – odgovori mu. – Samo je jedan Dobri. Ako hoćeš ući u život, vrši zapovijedi!’ ‘Koje?’ upita ga. ‘Ne ubij! – odgovori mu Isus. – Ne čini preljuba! Ne ukradi! Ne svjedoči lažno! Poštuj oca i majku!’ i ‘Ljubi svoga bližnjega kao samoga sebe!’” (Matej 19,17-19)

Oni koji ne shvaćaju važnost držanja zapovijedi i oslanjaju se samo na vjeru bez poslušnosti, ne shvaćaju nemoć svoje vjere. Za njihovu sudbinu zabrinut je i apostol Jakov: “Što koristi, braćo moja, ako tko rekne da ima vjeru, a djela nema? Zar ga vjera može spasiti? ... Kao što je tijelo mrtvo bez duše, tako je i vjera mrtva bez djela.” (Jakov 2,14.26)

Oni, dakle, čija je vjera zbog neposlušnosti Božjem zakonu bez djela, dakle i mrtva, trebali bi se trgnuti kad pročitaju Kristove riječi koje smo već naveli, a čija se važnost ne može dovoljno naglasiti:

“Neće svaki koji mi govori: ‘Gospodine, Gospodine!’ ući u kraljevstvo nebesko, nego onaj koji vrši volju moga nebeskog Oca. Mnogi će mi u onaj dan reći: ‘Gospodine, Gospodine, zar nismo pomoću tvoga imena prorokovali, pomoću tvoga imena izgonili zle duhove, pomoću

tvoga imena čudesa činili?’ Tada ću im kazati: ‘Nikad vas nisam poznavao. Odlazite od mene, zlotvori!’” (Matej 7,21-23)

Što uočavamo? Možemo se neprestano moliti i govoriti “Gospodine! Gospodine!”, ali to nije dovoljno za spasenje. To nije jedini uvjet. Možemo prorokovati, izgoniti zle duhove i činiti čudesa, ali to nije dovoljno za spasenje. Mnogi će se na to pozivati u onaj dan, u posljednji dan, kad budu stajali pred Gospodarom svemira, i govorit će da su sve to činili u Njegovo ime, ali će im On odgovoriti: “Nikad vas nisam poznavao. Odlazite od mene, zlotvori!” (Matej 7,23)

Mnoge Crkve danas ističu da se u njihovim redovima prorokuje, da se izgone zli duhovi i čine razna čudesa. I to u Kristovo ime. Ali to nije dokaz niti je mjerilo je li neka Crkva prava ili nije. Sve se to može činiti u Kristovo ime, ali ne i u Kristovoj sili. Pravo mjerilo je poštuje li se u njoj Božji zakon. Kristova sila se ne daje onima koji čine bezakonje!

Protivljenje Božjemu zakonu apostol Pavao naziva “težnja tijela”: “Zato je težnja tijela neprijateljstvo prema Bogu, jer se ne pokorava Božjem zakonu niti to može.” (Rimljanima 8,7)

U trenucima najveće kušnje Isus je istaknuo važnost držanja prve zapovijedi: “Stoji pisano:

‘Gospodaru, Bogu svojemu, klanjaj se i njemu jedinom služi!’” (Luka 4,8)

Svoju vlast nad Zakonom, posebice nad četvrtom zapovijedi, Isus je istaknuo riječima: “Tada im nastavi: ‘Subota je stvorena radi čovjeka, a ne čovjek radi subote. Stoga je Sin Čovječji gospodar i subote.’” (Marko 2,27.28)

U tome istom smislu mogli bismo kazati da je subota bila stvorena i radi Krista onda kad je bio čovjek. A da je to zaista tako, potvrđuje nam evanđelist Luka koji je zapisao da je Isus redovito svetkovao subotu i dolazio u sinagogu na bogoslužje: “Dode u Nazaret gdje je odrastao te po svom običaju u subotu uđe u sinagogu.” (Luka 4,16)

Kao u Isusovo doba, tako je, nažalost, i danas mnogima više stalo do tradicije, do običaja oca, nego do Božjeg zakona: “On im odgovori: ‘A zašto vi kršite Božju zapovijed zbog svoje predaje? Jer Bog je rekao: Ispuni svoje dužnosti prema ocu i majci! i Tko prokune oca ili majku, neka se smrću kazni! A vi kažete: Tko god rekne ocu ili majci: Ono čime bih ti mogao pomoći posvetni je dar, taj je sigurno slobodan od dužnosti prema ocu i majci. Tako ukidoste zapovijed Božju zbog svoje predaje. Licemjeri! Lijepo je o vama prorokovao prorok Izaija rekavši: Ovaj me narod štuje usnama, a srce mu je

daleko od mene. Uzalud misli da me štuje dok naučava kao moju nauku zapovijedi ljudske!” (Matej 15,3-9)

O nepropadljivosti i neprolaznosti Zakona Isus kaže: “Lakše da prođu nebo i zemlja nego da propadne jedna kovrčica iz Zakona.” (Luka 16,17)

Zemaljski sud i nebeski Sud drukčije shvaćaju ubojstvo. To se može najbolje vidjeti iz Isusovih riječi:

“Čuli ste da je rečeno starima: ‘Ne ubij! Tko ubije, bit će odgovoran sudu.’ A ja vam kažem: Svatko tko se ljuti na svog brata bit će odgovoran sudu. A tko rekne svome bratu: ‘Raka!’ bit će odgovoran Velikom vijeću. A tko ga nazove ‘luđakom’, odgovarat će za to u ognju paklenom. Dakle: ako doneseš dar svoj na žrtvenik i tu se sjetiš da ti brat ima nešto protiv tebe, ostavi dar tu pred žrtvenikom, hajde i najprije se izmiri s bratom, pa onda dođi i prinesi dar svoj!” (Matej 5,21-24)

Sedma zapovijed je našla mjesta i u Isusovom Govoru na gori: “Čuli ste da je rečeno starima: ‘Ne čini preljuba!’ A ja vam kažem da je svaki koji s požudom pogleda ženu već – u svom srcu – s njom učinio preljub.” (Matej 5,27.28)

Krist nam je dao i najbolji savjet kako ispuniti Zakon: “Sve što želite da ljudi čine vama,

činite i vi njima! U tome je sav Zakon i Proroci.” (Matej 7,12)

Koliko je ljubav važna za ispunjenje Zakona, pokazuje to što ju je Isus iskazao u obliku zapovijedi: “Novu vam zapovijed dajem: Ljubite jedan drugoga; kao što sam ja ljubio vas, ljubite i vi jedan drugoga. Ako imadnete ljubavi jedan prema drugome, po tom će svi upoznati da ste moji učenici.” (Ivan 13,34.35)

Koliko ljubimo Gospodina, najbolje pokazuje to kako držimo Njegove Zapovijedi: “Kao što je Otac mene ljubio, tako sam i ja vas ljubio. Ostanite u mojoj ljubavi! Ostatak ćete u mojoj ljubavi ako budete vršili moje zapovijedi, kao što sam i ja vršio zapovijedi Oca svog te ostajem u njegovoj ljubavi. Ovo vam rekoah, da radost moja bude u vama te da radost vaša bude potpuna!” (Ivan 15,9-11)

Isus je kazao i ovo: “Ako me ljubite, vršit ćete moje zapovijedi.” (Ivan 14,15)

I opet: “Tko pozna moje zapovijedi i vrši ih, taj me ljubi. A tko mene ljubi, njega će ljubiti Otac moj, i ja ću ga ljubiti i objaviti mu samog sebe!” (Ivan 14,21)

Zato je apostol Pavao napisao: “Dakle: ljubav je ispunjeni Zakon.” (Rimljanima 13,10)

KNJIGA KOJA LETI

Jedna od najuzbudljivijih vizija koja je zapisana u Starom zavjetu nalazi se u Knjizi proroka Zaharije. Ono što je prorok vidio i čuo, trebalo je potresti srca Izraelaca i natjerati ih na ozbiljno razmišljanje o Bogu i o svojem odnosu prema Njemu. Pogledajmo što je to proroku Zahariji bilo otkriveno:

“Podigoh opet oči i vidjeh: leti svitak knjige. Anđeo me upita: ‘Što vidiš?’ Odgovorih: ‘Vidim svitak knjige gdje leti: dužina joj je dvadeset lakata, a širina deset.’ On mi tad reče: ‘To je prokletstvo koje će zahvatiti svu zemlju; odsad, svaki koji krade bit će po njem izgnan odavde, i svaki koji krivo priseže bit će po njem odavde protjeran. Ja ću ga izvesti – riječ je Jahve nad vojskama – da uđe u kuću lupežu i u kuću onome koji se krivo kune mojim imenom, te da boravi usred njegove kuće i uništi je skupa s njenim drvljem i kamenjem.’” (Zaharija 5,1-4)

To je cijela vizija. Kratka, ali sadržajna i strašna. Strašna u svojoj poruci. Dovoljno strašna da natjera Božji narod na razmišljanje i samoispitivanje.

Proroku je bilo dano da vidi neobičan prizor – knjigu koja leti. U to doba, kao što je poznato, knjige nisu izgledale kao što danas izgledaju. Nisu se mogle listati, trebalo ih je razmatati. Imale su oblik svitka, dakle samo dvije strane. I ta je knjiga bila takva. Ali razmotana. Otvorena. I golema. Dvadeset lakata dugačka i deset lakata široka. Lakat je bio mjera za dužinu i određivao se prema veličini vladareva lakta. Prosječno je iznosio oko pola metra. Dakle, ta knjiga bila je dugačka deset metara, a široka pet metara. Ukupno pedeset kvadratnih metara. Dok je prorok začuđeno promatrao kako ta knjiga neobične veličine leti, začuo je Božji glas: “To je prokletstvo koje će zahvatiti svu zemlju.” (Zaharija 5,3)

Knjiga se, dakle, zvala Prokletstvo. Prokletstvo koje je sišlo na ovu Zemlju. Nastavak retka otkriva sadržaj te knjige: “... odsad, svaki koji krade bit će po njem izgnan odavde, i svaki koji krivo priseže bit će po njem odavde protjeran.” (Zaharija 5,3)

Koja bi to knjiga mogla biti, u kojoj se na jednoj strani zabranjuje krađa, a na drugoj krikovost? Biblija poznaje samo jednu koja je istovjetna s njom. Nema druge knjige takvog sadržaja osim Božjega zakona. Jer Zakon kaže: “Ne kradi” i “Ne uzimaj uzalud imena Jahve,

Boga svoga, jer Jahve ne oprašta onome koji uzalud izgovara ime njegovo.”

Prorok kaže da je dovoljan prekršaj jedne ili druge zapovijedi pa da prokletstvo dođe na kuću onoga tko prestupa Božji zakon i da je satire. Tko god, dakle, griješi u jednome, kriv je za sve. Tu misao nalazimo i kod apostola Jakova:

“Uistinu, ako tko vrši sav Zakon, a pogriješi samo u jednome, postaje krivac za sve. Jer onaj koji je rekao: ‘Ne čini preljuba!’ rekao je i: ‘Ne ubij!’ Ako ne učiniš preljuba, a ubiješ, postaješ prijestupnik Zakona.” (Jakov 2,10.11)

Godinama sam imao ručni sat koji mi je bio veoma drag. Odjednom je počeo preskakati. I to po čitav sat. Neko vrijeme sam ga vraćao, ali sam shvatio da tako ne može zauvijek. Odnio sam ga uraru i on je ustvrdio da se na jednom zupčaniku slomio jedan zubac. Samo jedan zubac, pomislio sam, i sat pokazuje pogrešno vrijeme. Lažno vrijeme. Nije li tako i u našem duhovnom životu? Zovemo se kršćani, ali ako kršimo samo jednu zapovijed, pokazujemo da nismo u potpunosti kršćani, odnosno da smo lažni kršćani.

Prema tome, svaki prekršaj Božjih zapovijedi, bilo koje od njih, čini tu knjigu prokletstvom. Pogledajmo kako bi to bilo kod prve zapovijedi. Čitali smo: svime što stavljamo iz-

nad Boga, kršimo Njegovu prvu zapovijed, a to, naravno, donosi prokletstvo: “Ovako govori Jahve: Proklet čovjek koji se uzdaje u čovjeka, i slabo tijelo smatra svojom mišicom, i čije se srce od Jahve odvraća. Jer on je kao drač u pustinji: ne osjeća kad je sreća na domaku, tavori dane u usahloj pustinji, u zemlji slanoj, nenastanjenoj.” (Jeremija 17,5.6)

Zašto su proroku u viziji pokazane samo dvije zapovijedi? Zar ostale nisu važne? Sve zapovijedi su itekako važne! Ali te dvije su očito u to doba najviše gažene. A kakvo je naše doba? Nema sumnje, kao i Zaharijino. I danas lupeži i krivokletnici uzimaju sve više maha. A knjiga? Gdje je ona danas? Leti li? Svakako da je i danas, kao nekad, izišla kao prokletstvo na svu Zemlju i leti. Pogledajmo samo oko sebe. Zar nije i u našoj blizini pala na nečiju kuću i satrla je? Ne u doslovnom smislu, da je srušila zidove i sraivila ih sa zemljom, ali zar nije sa sobom na ponekoj kući ostavila zapis u obliku smrtonice i ugasila nečije potomstvo?

“Oni koje Jahve blagoslovi, baštinit će zemlju, a koje prokune, bit će zatrti.” (Psalam 37,22)

Zato poslušajmo savjet vjernog Božjeg svjedoka:

“Nemoj se žestiti na opake, zavidjet nemoj pakosnicima: kao trava brzo se osuše, ko mlada

zelen brzo uvenu. U Jahvu se uzdaj i čini dobro, da smiješ stanovati u zemlji i živjeti u miru. Sva radost tvoja neka bude Jahve: on će ispuniti želje tvoga srca! Prepusti Jahvi putove svoje, u njega se uzdaj, i on će sve voditi. Pravda će tvoja zasjati ko svjetlost i tvoje pravo ko sunce podnevno. Smiri se pred Jahvom i njemu se nadaj, ne žesti se na onog koji ima sreće, na čovjeka koji spletke kuje. Stišaj svoj gnjev i ostavi se srdžbe, ne žesti se da zlo ne učiniš. Jer će biti satrti zlikovci, a koji se u Jahvu uzdaju, baštinit će zemlju. Još malo i nestat će bezbožnika: mjesto ćeš njegovo tražiti, a njega više nema. Zemlju će posjedovati krotki, obilje mira oni će uživati.” (Psalam 37,1-11)

Knjiga i dalje leti. I dalje se zove Prokletstvo za one koji bi je zgazili i koji je gaze. Zato je mudro poslušati Propovjednikove riječi: “Čujmo svemu završnu riječ: ‘Boj se Boga, izvršuj njegove zapovijedi, jer – to je sav čovjek.’ Jer sva će skrivena djela, bila dobra ili zla, Bog izvesti na sud.” (Propovjednik 12,13.14)

Ništa se ne može skriti pred nebeskim Suce. Nijedno djelo, nijedna tajna. Proroku Danielu u viziji je pokazano da je nebeski Sud već počeo:

“Gledao sam: Prijestolja bijahu postavljena i Pradavni sjede. Odišlo mu bijelo poput snije-

ga; vlasi na glavi kao čista vuna. Njegovo prijestolje kao plamenovi ognjeni i točkovi kao žarki oganj. Rijeka ognjena tekla, izvimala ispred njega. Tisuću tisuća služahu njemu, mirijade stajahu pred njim. Sud sjede, knjige se otvoriše.” (Daniel 7,9.10)

Knjige su se otvorile. A u njima je sve zapisano. Svako djelo, svaka riječ, svaka tajna. Među tim knjigama nalazi se i Knjiga koja leti. Po njoj se sudi. Za one koji je krše zove se Prokletstvo, za one koji ju poštuju zove se Zakon slobode. Da bismo bili slobodni, apostol Jakov nam savjetuje: “Govorite i radite kao ljudi koji imaju biti suđeni po zakonu slobode!” (Jakov 2,12)

U posljednje doba povijesti čovječanstva mali dio kršćanstva odlikovat će se upravo držanjem Božjega zakona. Zbog toga će biti meta Sotoninih napada: “Tada, obuzet gnjevom protiv Žene, Zmaj ode da vodi rat protiv ostalih iz njezina potomstva, protiv onih koji vrše Božje zapovijedi i čuvaju Isusovo svjedočanstvo.” (Otkrivenje 12,17)

Zmija u Bibliji ima negativno i zlo značenje. Simbol je Sotone (Otkrivenje 12,9). Žena je simbol Crkve, kršćanske Crkve. Prema tome, Sotonin gnjev je usmjeren na Crkvu, na kršćanstvo u cjelini, ali mu je cilj pobiti se s ostatkom, s onim malobrojnim koji u okviru kršćanstva dr-

že Božje zapovijedi. Biblija ih naziva svetima: “Na tome se temelji postojanost svetih koji čuvaju Božje zapovijedi i vjeru u Isusa.” (Otkrivenje 14,12)

Sveti su meta napada, ali ne trebaju se bojati Zmijina gnjeva, jer je Onaj u kojega nepokolebljivo vjeruju rekao: “Ja sam s vama u sve vrijeme do svršetka svijeta.” (Matej 28,20)

Držanje Zakona izvor je blagoslova i napretka:

“Blago čovjeku koji ne slijedi savjeta opakih, ne staje na putu grešničkom i ne sjeda u zbor podrugljivaca, već uživa u Zakonu Jahvinu, o Zakonu njegovu misli dan i noć. On je ko stablo zasadeno pokraj vóđâ tekućica što u svoje vrijeme plod donosi; lišće mu nikad ne vene, sve što radi dobrim urodi.” (Psalam 1,1-3)

Onaj kome je omilio Božji zakon, kao i drvo kraj potoka donosi svoj rod: “Naprotiv, plod su Duha: ljubav, radost, mir, strpljivost, blagost, dobrota, vjernost, krotkost, uzdržljivost. Protiv ovih ne postoji zakon.” (Galaćanima 5,22.23)

Rod Duha oslobađa čovjeka osude Zakona, a ne držanja Zakona.

BILJEŠKA O PISCU

Zvonimir Kostić Palanski rođen je u Be-
loj Palanci, u Srbiji, 1948. godine. Školovao se
u Nišu i Beogradu, gdje je na Filološkom fakul-
tetu diplomirao germanistiku. Magistrirao je te-
ologiju.

Književnim i prevoditeljskim radom bavi se
skoro četrdeset godina. Poznat je kao pjesnik iz
čitanke, a kao pjesnik za djecu zastupljen je u
desetak antologija. Mnoge pjesme su mu preve-
dene na više europskih jezika.

Dosad je objavio 46 knjiga, od čega 21 s
područja teologije. Neumoran je istraživač Bib-
lije ili Svetog pisma i predani pisac apologetskih
knjiga kojima čitatelje upozorava na izvorni kr-
šćanski nauk.

Uspješno se bavi i kiparstvom. Skulpture iz-
laže u zemlji i inozemstvu. Dobitnik je nagrade
za skulpturu Europske udruge za židovsku kul-
turu, u Parizu 2006.

Status slobodnog umjetnika ima od 1995. go-
dine. Živi i stvara u Nišu.

KAZALO

Uvodna riječ	5
Objava Zakona na Sinaju	9
1. zapovijed	18
2. zapovijed	38
3. zapovijed	50
4. zapovijed	58
5. zapovijed	73
6. zapovijed	78
7. zapovijed	84
8. zapovijed	89
9. zapovijed	92
10. zapovijed	95
Deset zapovijedi u Novom zavjetu	98
Kristov odnos prema Zakonu	103
Knjiga koja leti	110

Zvonimir Kostić Palanski rođen je u Be-
loj Palanci, u Srbiji, 1948. godine. Školovao
se u Nišu i Beogradu, gdje je diplomirao
germanistiku. Magistrirao je teologiju. Knji-
ževnim i prevoditeljskim radom bavi se sko-
ro četrdeset godina. Zastupljen je u desetak
antologija, a pjesme su mu prevedene na
više europskih jezika. Objavio 46 knjiga, od
čega 21 s područja teologije. Neumoran je
istraživač Biblije i predani pisac apologet-
skih knjiga u kojima čitatelju podastire iz-
vorni kršćanski nauk. Živi i stvara u Nišu.

ESDEA